

EL BAIX LLOBREGAT A DEBAT

DOCUMENT DE SÍNTESI ÀMBIT 1. IDENTITAT, CULTURA I CONEIXEMENT

21 DE JUNY DE 2016 (Montse Torra / Gemma Tribó)

ÍNDEX

1. PRESENTACIÓ

2. DESCRIPTORS

3. RELAT DE L'ÀMBIT 1: IDENTITAT, CULTURA I CONEIXEMENT.

- Reflexions, bones pràctiques, propostes i reptes de futur
- Debat de l'àmbit: propostes del 28 de juny (Citilab, Cornellà de Llobregat)

4. TAULES RODONES DE L'ÀMBIT 1: IDENTITAT, CULTURA I CONEIXEMENT (síntesi de les relatories)

1. El coneixement com a eina d'integració
2. El diàleg entre cultures
3. Fires, festes i cultura popular al Baix Llobregat
4. La cultura i la mirada de les dones
5. El Canal de la Infanta: recuperació i reciclatge d'un patrimoni
6. Ens queda espai per a l'art al Baix Llobregat?
7. De la recerca a la divulgació
8. Experiències lectores: les biblioteques com a espai de socialització
9. El món literari al Baix Llobregat
10. El Baix Llobregat puja a l'escenari
11. La construcció social del Baix Llobregat
12. Els mitjans de comunicació al Baix Llobregat
13. L'esport al Baix Llobregat
14. Educació, família i territori
15. El paisatge de pedra seca com a patrimoni cultural

5. ALTRES ACTIVITATS (CONFERÈNCIES, VISITES, TROBADES...)

1. Trobada memorialista del Baix Llobregat
2. Memòria i diàleg: Associacions de veïns, Contra la violència masclista i Desobediència civil
3. La nova gestió del patrimoni: l'exemple del romànic al Baix Llobregat

6. COMUNICACIONS

1. Francesc Prieto: "La necessària valoració de la memòria i el patrimoni industrial a Catalunya"
2. Conxita Solans: "Molins de Rei: El teatre, el cant coral i el cinema, a debat"
3. Jordi Fortuny: "La possible premsa de referència al Baix Llobregat i l'Hospitalet"
4. Emilio Palacios: "Construcció social del Baix Llobregat"
5. Jordi Jiménez: "Tres novetats i una polèmica. Notícia de tres conjunts patrimonials procedents del Palau de la Torre Blanca."

6. Maite Carranza: "La creació sense els creadors. Què és la cultura? Qui la genera?"
7. Carles Barba: "Esplais, Movibaix i Fundesplai. L'aportació de l'educació en el lleure en la construcció social del Baix Llobregat".
8. Carles Serret i Roger Mirabent: "1976-ONZE DE SETEMBRE-2016. L'Assemblea democràtica de Sant Boi de Llobregat"

1. PRESENTACIÓ

Aquest document recull de manera sintètica les reflexions, aportacions, propostes, bones pràctiques i preguntes obertes que han sorgit al llarg del període precongressual d'**EL BAIX LLOBREGAT A DEBAT**, referides únicament a l'àmbit 1 del congrés: **Identitat, cultura i coneixement**.

Hem sintetitzat una visió global del procés participatiu i de les col·laboracions dels experts que ens han acompanyat al llarg d'aquests mesos, que hem anat recollint des de desembre de 2015, en què es va fer la primer taula rodona a Castelldefels, fins al 7 de juny del 2016, en què s'ha celebrat la darrera conferència.

Al Centre d'Estudis es guarden les transcripcions /relatories de tots els actes realitzats, en aquest document només n'oferim una síntesi per què incloure tot el material ens hauria comportat editar un document molt feixuc, de més de 250 pàgines.

En aquest àmbit ens han quedat temes al tinter, sens dubte; ens hauria agradat parlar també dels joves i la cultura, de com el progressiu envelliment de la població afecta les activitats culturals i la construcció d'identitat, de la gastronomia, dels productes km0, de la restauració, del turisme, etc. . Possiblement ho farem els propers mesos de setembre i octubre, però la quantitat de feina feta fins ara ha estat ingent: només al nostre àmbit hi ha hagut 15 taules rodones, tres trobades de Memòria i Diàleg, una proposta de creació d'una xarxa d'entitats memorialistes, reflexions entre municipis sobre la necessària mancomunació d'esforços per concretar una nova manera de gestionar el patrimoni, i, finalment, les reflexions que alguns ciutadans ens han fet arribar en forma de comunicacions sobre temes diversos de la comarca.

2. DESCRIPTORS

IDENTITAT: Construcció social d'identitat, migracions (vella immigració, nova immigració, interculturalitat), moviments socials (moviment obrer, moviment veïnal, pervivència de l'agricultura), teixit associatiu, memòria democràtica (gestió pública de la memòria col·lectiva, qualitat democràtica), drets cívics, diversitat social.

CULTURA: Polítiques culturals (educació, inclusió social, construcció de valors cívics, cultura popular, fires i festes), programació cultural (teatre, arts plàstiques, expressions literàries, col·laboració, coordinació, patrimoni, esports, mitjans de comunicació), mecenatge, subvencions, associacionisme, dinamització econòmica, indústries culturals, mirada de gènere.

CONEIXEMENT: Recerca, divulgació, coneixement, aprenentatge, valors cívics, valors democràtics, integració social, relacions de pertinença, cohesió social, comunicació, xarxes socials.

3. RELAT DE L'ÀMBIT 1: IDENTITAT, CULTURA I CONEIXEMENT.

- **Reflexions, bones pràctiques, propostes i reptes de futur**

INTRODUCCIÓ

Una qüestió prèvia seria consensuar les definicions de cultura, identitat i coneixement: Què és la cultura? Allò que es refereix a una representació artística? És un sistema de valors i una manera de viure? És una eina per relacionar-se les persones? Hi ha una cultura elitista o alta cultura (creació artística, ciència...) i una cultura popular? Quines són les manifestacions culturals més presents al Baix Llobregat?

Com es construeix la identitat social? Hi ha una única identitat al Baix Llobregat? I el coneixement? Cada societat té una herència cultural i, alhora, cada generació ha de repensar la cultura com un sistema de valors vius que representen la seva identitat i ho fa a través de la creació de coneixement. En un moment de canvi de paradigma social com el que estem vivint, de nous valors emergents, hem de repensar entre tots els valors culturals que compartim, per saber si són adients per superar els reptes que ens depara el futur. I per fer-ho ens cal l'estudi i la recerca sobre els problemes de la pròpia societat per passar del coneixement a la reflexió i d'aquesta a l'acció compromesa per millorar la societat.

No en treure'm l'entrellat, trobaríem moltes definicions de cultura, identitat i coneixement. En aquest document intentarem acostar-nos a la cultura, la identitat i el coneixement del Baix Llobregat a través les manifestacions culturals que viuen i practiquen els pobles, de les identitats diverses i els coneixements que hem recollit gràcies a les nombroses taules rodones on hem escoltat l'opinió de persones expertes, amb la participació de molts ciutadans i ciutadanes, i a altres activitats realitzades durant el llarg procés precongressual. Els coneixements acumulats sobre la construcció social de la identitat o identitats del territori i sobre les pràctiques culturals més esteses a la comarca, estan impregnats de valors socials, que, alhora, són creadors d'identitat i de cultura.

En la majoria de les taules rodones els descriptors de l'àmbit s'entrellacen i es barregen constantment. La construcció social i la creació de relacions de pertinença estan integrades en el mateix procés de naixement d'una identitat col·lectiva, sorgida de les lluites socials i reivindicatives protagonitzades per la comarca durant el tardofranquisme i els primers anys de la transició democràtica.

Aquesta nova identitat es referma gràcies als estudis i recerques sobre l'evolució històrica del temps present del Baix Llobregat. Durant les primeres dècades del segle XX, la comarca era una zona industrialitzada però coneguda per la seva agricultura intensiva d'alts rendiments, que va exportar fruita i verdura a Europa. Aquesta identitat es transformà els darrers anys del franquisme i així la comarca es va convertir en l'exemple de lluita obrera, primer reivindicativa de millors condicions de vida i salarials i, més endavant, en protagonista d'una lluita antifranquista contra la dictadura i a favor de les llibertats democràtiques.

El coneixement d'aquell període reforça la percepció identitària del territori i nodreix la seva construcció social, protagonitzada pel moviment obrer i compartida per les lluites veïnals, la lluita en defensa de l'agricultura, el compromís dels primers ajuntaments democràtics i molts

moviments socials que conformaren el passat recent de la nostra comarca, com ara els primers grups de dones, les organitzacions d'educació en el lleure, el moviment per la pau (OTAN no), els mestres innovadors, les lluites per aconseguir una sanitat pública, etc.

Així, la recerca, el **coneixement** i els estudis sobre els moviments socials d'aquests anys consoliden un model de cultura democràtica i construeixen una **identitat** col·lectiva del Baix Llobregat basada en la defensa dels valors de justícia, equitat i de solidaritat. I la **cultura**, com a gran contenidor d'identitat i coneixement, consolida aquest ampli procés.

La crisi iniciada el 2008 ha castigat durament el teixit productiu de la comarca i els índexs d'atur s'han disparat. Aquest nou context global que es manifesta intensament als àmbits comarcals i locals, ¿està transformant la identitat col·lectiva del Baix Llobregat? ¿La resposta a la crisi ha estat semblant a la dels anys setanta? ¿En què ha canviat la construcció social de la comarca? ¿Existeixen ara diferents identitats socials? ¿Com ha afectat la crisi a les pràctiques culturals? I la recerca i la producció de coneixement? ¿Estem preparats per afrontar un canvi de model cultural i social com alternativa a la crisi? L'objectiu d'aquest àmbit és intentar respondre aquests interrogants.

Som conscients que després d'aquesta mal denominada crisi res no tornarà a ser com abans, perquè en realitat no és una crisi sinó un canvi de model productiu i social provocat per la globalització econòmica. En aquests moments de transformació és quan les societats han de repensar les seves identitats i les seves pràctiques culturals i, si volem una societat inclusiva i democràtica, que freni la desigualtat social, haurem de posar el coneixement i la recerca al servei d'assumir aquest repte. En aquest sentit, cal enriquir la identitat hereva d'aquelles lluites que varen millorar la comarca i el país, i per fer-ho hem de saber detectar els reptes de futur i proposar accions transformadores que facin possible construir **una nova identitat** comarcal **dinàmica i emprenedora en cultura i coneixement**. I fer interactuar les seves aportacions a través del compromís i l'acció per millorar la gestió de l'entorn, afavorir la cohesió social i dinamitzar l'economia del territori de manera sostenible.

a) Relacions de pertinença, identitats i mirada de gènere: transversalitat dels valors culturals

Hi ha algunes observacions que pel seu caràcter transversal han sorgit de manera reiterada a diversos debats: les activitats culturals han de tenir una projecció comarcal o bé se circumscriuen a la localitat? Aquesta pregunta està vinculada amb la tipologia dominant de la relació de pertinença, que és de caràcter local. En molts debats ha emergit que hi ha poc sentiment de pertinença comarcal i, en canvi, sí que hi ha un fort sentiment de pertinença local. Aquest element impregna les reflexions sobre la cultura i les seves expressions i, malgrat que externament la comarca es percep amb una identitat col·lectiva, d'àrea metropolitana perifèrica a la gran Barcelona, sembla com si les identitats reals fossin de caràcter local, almenys pel que fa als temes relacionats amb la cultura. Aquest fet no preocupa les ciutats grans, que se senten autosuficients, però per als pobles petits i zones rurals de la comarca és empobridor i genera desigualtat perquè no gaudeixen de tants recursos culturals. D'altra banda, els sectors més dinàmics i compromesos de la societat baixllobregatina tenen consciència que seria enriquidor per al territori compartir l'oferta cultural comarcal (teatre, cinema, arts plàstiques, música...) i en alguns casos mancomunar serveis (patrimoni, poliesportius, programes socials...).

En la construcció de la identitat cultural i col·lectiva de la comarca s'ha de ponderar la influència de la proximitat amb Barcelona. La gran ciutat té una àmplia oferta cultural i els pobles i ciutats més propers a Barcelona, amb bona comunicació amb la ciutat, s'aprofiten d'aquesta oferta, fet que explica, en part, la dificultat per consolidar l'oferta comarcal d'algunes expressions culturals (arts plàstiques, cinema, teatre...).

En la majoria de taules rodones s'observa l'absència d'un lideratge comarcal positiu que coordini l'oferta cultural de la comarca en tots els seus aspectes. Es constata, de manera general, manca de comunicació de la informació de les activitats culturals que es fan als diversos pobles. Es podria articular una manera de millorar aquesta comunicació de la programació cultural a la comarca? I també es feia palesa la dificultat en la mobilitat per accedir-hi en transport públic.

Un altre element transversal és la manca de mirada de gènere. Les dones s'han incorporat activament al món professional, als esports, a les activitats culturals, però la societat encara no n'és prou conscient. Així, en moltes informacions sobre activitats culturals, les dones hi són absents, quan en realitat hi han participat, i el protagonisme, en bona part dels casos, és masculí. Caldrà fer polítiques actives per redreçar aquest tendència i fer emergir el protagonisme de les dones en les activitats socials i culturals. Potser ens cal canviar la perspectiva d'anàlisi del que és cultura i introduir-hi una visió de gènere.

b) La construcció social d'identitat del Baix Llobregat. Visió històrica i de futur

Reflexions

La construcció social de la comarca està teixida de diverses identitats: la lluita per les llibertats democràtiques, la del moviment obrer del tardofranquisme i els primers anys de la transició, les lluites del moviment veïnal —sobretot als barris construïts als anys seixanta i setanta on mancaven serveis—, la lluita dels pagesos per la defensa de la terra, que s'ha concretat en el benefici col·lectiu de la pervivència de l'agricultura (Parc Agrari del Baix Llobregat) i, més recentment, per la resistència davant de projectes especulatiu i poc sostenibles i que amenaçava el sòl agrari com la campanya "No a Eurovegas". Existeixen altres moviments socials conformadors de la identitat comarcal: organitzacions d'educació en el lleure, grups de dones, centres d'estudis, fundacions...

En la construcció social haurem d'aprendre a introduir de manera sistemàtica una visió de gènere, que faci visible l'aportació de la dona.

En el cas de l'educació en el lleure la comarca ha estat capdavantera. La seva xarxa d'esplais i de caus d'escoltes han contribuït a amortir els efectes de la desigualtat social en els infants i han facilitat la seva formació integral.

Sumat a la identitat reivindicativa i social, que conformen la imatge majoritària de la comarca, trobem als pobles del Baix Llobregat un ric teixit associatiu molt organitzat en el món de la cultura popular (fires, festes populars, festes tradicionals, teatre, festes majors, gegants, dimonis, grallers, corals, esbarts..., i les noves expressions culturals) que ha ajudat a perfilar i matisar una identitat col·lectiva complexa, en la qual sovint ha estat un mecanisme d'inclusió social i de creació de cohesió.

El teixit humà de la comarca és molt divers, les tres grans onades migratòries hi han aportat una gran diversitat demogràfica, ètnica i cultural. L'acollida dels immigrants, tant els de l'onada dels anys vint del segle xx com la dels anys seixanta i setanta, i també els nouvinguts recentment, no sempre ha estat reeixida. En aquest sentit, és necessari fomentar el coneixement entre les persones de diferents procedències i aprofundir en el diàleg intercultural per construir una cultura acollidora i inclusiva, que visqui la diferència com un enriquiment i que treballi per aconseguir l'equitat i reforçar la cohesió social.

Els diferents paisatges de la comarca (industrial, rural, metropolitana...) són constructors i conformadors de la seva diversitat social i integren un ric patrimoni, natural i social, sovint desconegut. En aquest sentit, hem de millorar la valoració del patrimoni natural cuidant els boscos, el riu, la línia de costa i l'agricultura, però també vetllar pel patrimoni social (artístic, històric i arqueològic) com a elements del paisatge que ens ajuden a comprendre la nostra identitat col·lectiva i ens atorguen singularitat. Des del Pont del Diable de Martorell i les Coves del Salnitre de Collbató, fins a les mines de Can Tintoré, a Gavà, o la reserva natural del Delta, un rosari de paisatges, d'edificis i construccions són testimoni viu d'una passat que explica la nostra història. Durant les darreres dècades, molts d'aquests béns culturals han estat malmesos pel gran creixement urbà i industrial de la comarca; cal frenar aquest procés de destrucció, protegir els que estan en perill i fer especial atenció al patrimoni industrial (Sant Ponç de Corbera, Colònia Sedó, Can Bros, Can Cartró, Canal de la Infanta, cabanyes de pedra seca...).

Els mitjans de comunicació comarcals són una eina de construcció d'identitat col·lectiva molt potent i un instrument que ajuda al coneixement social. Aquests darrers anys, la digitalització i la xarxa han canviat radicalment els mitjans de comunicació arreu. Al Baix Llobregat, d'unes poques revistes en paper periòdiques s'ha passat a la creació de diversos diaris digitals, alguns amb projecció quasi comarcal. Al seu costat les ràdios locals i les TV digitals són uns mitjans de comunicació vius i cohesionadors del teixit social. Cal comptar amb els mitjans de comunicació com a conformadors de la construcció social del territori.

Bones pràctiques

La Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH), en la seva lluita per un habitatge digne per a tothom, és un bon exemple de pràctica social inclusiva i integradora, que no ha fet diferències entre els nascuts aquí i els nouvinguts.

Retolació dels vestigis patrimonials del Canal de la Infanta al seu pas per Cornellà, per preservar els símbols d'identitat del territori.

Les entitats d'educació en el lleure (Fundació Catalana de l'Esplai) i del tercer sector — Fundació Orienta/Cuina Justa—, que han contribuït a la construcció social de la comarca creant espais de llibertat, de formació per als joves, de canvi, d'establiment de vincles, de participació i creació d'identitat col·lectiva.

Experiències de recuperació de la Memòria Democràtica: *Peatonos de la Historia* i l'Associació de Memòria històrica del Baix Llobregat, Fundació Utopia i Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat.

Publicacions de recerques i estudis que han promogut els centres d'estudis locals i el Centre d'Estudis Comarcal i que han aportat un valuós coneixement sobre la comarca.

Premi Blanca Bardiera, que promou l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat i l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat, És un premi de recerca sobre la recuperació d'imatges femenines de la ciutat de Sant Feliu i de la comarca del Baix Llobregat.

Propostes i reptes de futur

Defensar l' estat del benestar per a tothom com a única garantia d'integració i de convivència. No ens han de fer por les diferències culturals, ens han de fer por les desigualtats socials. Revisar la llei d'estrangeria.

Fer transparents les propostes institucionals d'ajuntaments i entitats locals per generar espais de trobada i diàleg entre persones de diferents cultures. El silenci que sovint envolta aquestes polítiques fa possible el manteniment de prejudicis sobre els immigrants.

Fomentar una major visibilització i empoderament de les dones i de la seva capacitat per generar riquesa i activitat econòmica en els sectors culturals. Que la coeducació sigui real i no simbòlica.

Fer accions per reforçar el diàleg democràtic entre la ciutadania i les institucions, orientades a superar la desafecció política actual i a crear una clima de confiança.

Proposta de creació d'una xarxa d'entitats memorialistes de la comarca

Elaborar un Pla Estratègic del Patrimoni de la comarca, amb la creació d'una comissió de patrimoni del Baix Llobregat.

c) La cultura i les seves expressions: finançament, producció i programació, gestió, promoció i consum.

Reflexions

El finançament de la cultura és molt controvertit, un tema recurrent que ha sorgit a moltes taules rodones és la permanent precarietat de finançament de les activitats culturals. Bona part d'aquestes activitats objecte de debat es nodreixen d'un percentatge molt elevat de treball voluntari i esforç generós de la ciutadania i d'un percentatge d'ajut públic, majoritàriament de caràcter local. Fer revertir aquesta situació i aconseguir un bon finançament és una tasca difícil, però no impossible. La iniciativa privada és també present en el finançament, la programació, la gestió i la producció de cultura. Actualment, hem constatat que les retallades de la crisi per una banda i l'absència vergonyosa d'una llei de mecenatge per l'altra dificulten la pervivència de moltes activitats culturals. Així ho hem comprovat en teatre, música, arts plàstiques...; possiblement fer convergir i coordinar els esforços privats i els que aporta la vida associativa cultural amb els de les institucions públiques i una bona llei de mecenatge seria el camí per superar aquesta situació precària i posaria la cultura, també l'alta cultura i no només la popular, al centre de la convivència col·lectiva.

En l'àmbit **teatral**, en una comarca activa i amb tradició de teatre amateur, els debats han fet descobrir l'existència de dos projectes teatrals amb voluntat comarcal, que tot just comencen a consolidar-se: les experiències del teatre Núria Espert, de Sant Andreu de la Barca, i l'Atrium, de Viladecans. Sortosament la tradició del teatre popular continua viva i un bon exemple en són les representacions del Pastorets a la majoria dels pobles i, a Olesa i Esparreguera, de La

Passió, així com la interessant experiència de coordinació de la producció teatral amateur de la desapareguda Roda de Teatre. Aquestes pràctiques han actuat com una veritable escola de teatre i expliquen el sorgiment de figures molt reconegudes en aquesta manifestació artística. Actualment, a Esparreguera, el festival de teatre LOLA, de petit format i d'iniciativa privada, és tot un èxit.

La crisi del **cinema** davant l'embat de nous mitjans audiovisuals ha fet tancar quasi totes les sales que existien als pobles de la comarca, alguns amb una gran tradició cinèfila com el cas de Molins de Rei, on es va celebrar el festival de *Nuevo Cine Español*. Tanmateix la pràctica minoritària dels cineclubs es manté viva a bastants pobles. El model predominant de consum de cine són els multicines associats a grans centres comercials, que fan una programació molt comercial, tot i que alguns també han fracassat. Una menció especial mereixen els dos casos següents: la proposta del multicines del centre comercial Splau, exemple de modernització tecnològica i de gestió; i la creació d'una cooperativa gestionada per voluntaris que ha consolidat el Cinebaix, a Sant Feliu de Llobregat, amb bones programacions i projecció comarcal.

En programació de **dansa i música** el panorama és molt divers. Les escoles municipals de música, creades pels primers ajuntaments democràtics, han elevat el nivell musical dels pobles i han proporcionat un gran protagonisme a les activitats musicals de tot tipus (jazz, pop, clàssica, ...) i han garantit la creació de grups de música tradicional i folklòrica, presents sempre a les festes populars. En aquestes darreres dècades ha reeixit una experiència de programació musical coordinada entre diversos pobles de la comarca molt interessant: Contrabaix. En dansa, les acadèmies de ball i els esbarts són les pràctiques dominants. En alguns municipis, el dia mundial de la dansa se celebra amb un festival al carrer. En música clàssica i òpera, gràcies als nous mitjans digitals, es reproduïxen alguns concerts i òperes a diverses poblacions.

Al Baix Llobregat hi ha molta activitat de **cultura literària**: poetes i novel·listes en la majoria de municipis, tant de reconeixement general com d'àmbit més local, que juntament amb l'existència d'editorials i biblioteques garanteixen la pervivència de l'esperit creatiu en el camp de les lletres. La promoció de la seva obra s'assegura amb la gran quantitat de convocatòries de premis literaris arreu de la comarca i també amb la divulgació que se'n fa a través de les nombroses biblioteques, les quals són un autèntic germen d'activitats entorn de la lectura. La proximitat amb Barcelona explica, en canvi, que hi hagi poca presència de llibreries que incorporin una certa activitat cultural, malgrat que les que hi ha tenen una clara vocació expansiva.

Les **biblioteques** tradicionals com a espais de lectura i silenci han canviat molt, s'han convertit en centres dinamitzadors de cultura, promouen la lectura d'adults amb la creació i coordinació de clubs de lectura i incentiven la lectura infantil i juvenil amb els espais de Contacontes. Actualment, les biblioteques s'han convertit en nodes de socialització ciutadana a través de la cultura i, en alguns casos, llocs d'acollida per a la població nouvinguda. Les biblioteques com a grans contenidors de cultura faciliten socialització del coneixement.

Els **arxius** i els **museus** fan una funció similar a les biblioteques, però amb menys incidència social. La digitalització de part de fons dels arxius ha fet més accessible la documentació als estudiosos. Actualment, excepte els pobles més petits de 10.000 habitants, tots els altres compten amb arxiu municipal. Els arxius dels pobles més grans promouen exposicions i

conferències, tasca que també realitzen alguns museus. Hi ha una gran diversitat de museus, alguns de projecció nacional (Mines de Can Tintoré a Gavà o el Museu de les Matemàtiques a Cornellà), al seu costat conviuen la majoria de petits museus locals, alguns especialitzats

L'**esport** és un fenomen cultural i educatiu, transmissor de valors, que es desenvolupa als clubs, a les escoles, a les instal·lacions municipals, etc. Hem de tenir presents tres aspectes: la relació entre l'àmbit públic i el privat; l'adaptació a la nova normativa fiscal; i l'equilibri entre la funció de servei públic i la seva potència com a sector econòmic. S'observa una invisibilitat de les dones en l'esport, no perquè no el practiquin, que ho fan, sinó perquè els mitjans de comunicació valoren més l'esport masculí i, així, l'esport femení esdevé quasi invisible. L'existència del Consell Comarcal de l'Esport contribueix a la coordinació i promoció d'iniciatives i a la millora de l'esport a la comarca.

L'esport pot ser una bona eina per ensenyar a estimar el medi natural, però la proliferació de les pràctiques esportives a la natura planteja el debat de trobar un equilibri entre l'ús i la conservació del territori.

Les **arts plàstiques** estan molt fragmentades i disperses. Els artistes que s'hi dediquen es coordinen poc entre ells i només tenen projecció local. Alguns de projecció internacional quasi són desconeguts al seu poble. Les estratègies públiques de protecció i estimul de les arts, en el cas d'existir, són locals. Caldria dissenyar polítiques públiques d'estímul de les arts de caràcter comarcal. La proximitat amb Barcelona no es viu com una oportunitat per atraure consumidors de Barcelona a la comarca. Fan falta centres de creació i espais per exposar l'art (pintura, escultura, videoart, fotografia...), es necessiten espais físics on es desenvolupi activitat artística, però també hi manca una bona distribució i comercialització dels productes artístics. En general, s'observa un baix consum de les arts plàstiques.

Bones pràctiques

Cinebaix: cooperativa de voluntaris de Sant Feliu de Llobregat és un exemple d'activitat cultural en l'àmbit del cinema i amb projecció comarcal.

La promoció de la lectura que dinamitzen les biblioteques locals, amb la creació de multitud de clubs de lectura i activitats infantils com el Contacontes i els blocs de lectura.

El festival de teatre de petit format LOLA (a Esparreguera), les experiències de l'Atrium, de Viladecans, i el teatre Núria Espert, de Sant Andreu de la Barca, que fan una programació de teatre de qualitat i amb voluntat de projecció comarcal. I també s'ha de destacar el Festival de Pallassos, de Cornellà, i el Festival Internacional de Teatre al Carrer, de Viladecans.

La convocatòria del "Memorial Joaquim Vilà i Folch", concurs bianual de teatre amateur que es celebra a la ciutat de Cornellà de Llobregat des de fa divuit anys.

Ens arts plàstiques, l'experiència de l'Espai Muxart de Martorell és molt interessant com a concepte per obrir camí als artistes novells que hi poden exposar. Cal esperar que la gestió del dia a dia sigui engrescadora i viva, i que es converteixi en un veritable centre de creació d'art.

Museu de les Matemàtiques de Cornellà

Museu sobre el neolític de les mines de Can Tintoré , a Gavà

Propostes i reptes de futur

Crear un centre d'interpretació de la indústria i un museu comarcal sobre l'agricultura.

Promoure mecanismes per posar de relleu els artistes i creadors de la comarca amb més projecció, de vegades poc coneguts a nivell local i comarcal.

Proposar un premi/beca de Foment de Creació Cultural al Baix Llobregat per protegir els creadors i fomentar la creació artística. Beca de finançament mancomunat per part de 5 municipis per a cinc modalitats artístiques, i de caràcter anual i rotatiu.

Construir un cercador de dones expertes en temes culturals i científics per fer més visible la presència de les dones en activitats culturals i en el món de la ciència i el coneixement.

Incorporar els joves als projectes i activitats culturals, fomentant la participació intergeneracional en la vida associativa cultural.

Crear un portal comarcal, ben organitzat i compartit pels municipis que s'hi vulguin adherir, que reculli i trobi els mecanismes eficients per difondre la programació d'activitats culturals (xarxa, mitjans de comunicació...), amb l'objectiu d'incrementar la producció i el consum.

d) Educació i formació

En aquest apartat es tracta majoritàriament del tema de l'educació. Els temes de la formació s'aprofundeixen en l'àmbit 2.

Reflexions

En l'àmbit de l'educació, la comarca es mostra molt dinàmica. En la formació al llarg de la vida, en la formació ocupacional, en la formació d'adults i en la formació professional s'observa una manca de coordinació entre el món de l'empresa i els centres formatius, tot i que en els municipis on l'ajuntament fa de pont i coordina aquest aspecte hi ha experiències d'èxit.

En l'educació obligatòria, seguint la tònica general del país, cal passar d'un creixement quantitatiu —s'ha assolit que tots els infants tinguin accés a l'educació i se'ls assigni un lloc escolar— a un creixement qualitatiu, cercant l'excel·lència i fent-la compatible amb l'equitat. Hi ha centres educatius innovadors que volen assolir aquest repte, però manca lideratge positiu des de l'administració per afrontar-lo. Es troba a faltar una organització pròpia dels docents que estan a favor de la innovació metodològica i del canvi de paradigma educatiu basat en l'aprenentatge dels infants i joves, malgrat que algunes escoles de la comarca estant participant activament en aquest procés de canvi a través de Escola Nova 21.

Les hores no lectives dels infants poden ajudar a agreujar la desigualtat social i, en aquest sentit, el fet que hi hagi associacions de lleure ha contribuït a amortir les desigualtats i ha ajudat a crear cohesió social. En els àmbits formatius i en l'educació obligatòria, el paper dels ajuntaments coordinant els diferents agents educatius en el territori és cabdal i molt beneficiosa.

En l'actual crisi, les retallades han afectat especialment les beques menjador. És necessària una millor redistribució dels recursos perquè tots els infants tinguin accés a una alimentació adequada.

Bones pràctiques

Atorgament de beques municipals a infants i adolescents per poder participar en activitats extraescolars o d'estiu.

Experiència francesa: reunió mensual dels diferents agents educatius (escola, entitats, ajuntament, famílies...) per articular i valorar la coordinació entre el temps lectiu i el no lectiu.

Hi ha més models d'èxit al Baix Llobregat: projectes d'impuls a la lectura, tallers d'estudi assistit, polítiques de prevenció de risc, prevenció de l'absentisme escolar, comunitats de pràctiques relacionades amb la formació permanent del professorat, orientació educativa de caràcter competencial...

Propostes i reptes de futur

Promoure l'Aprenentatge i servei, que aporta una notable millora a la innovació educativa, fomenta un talent compromès i de servei, afavoreix l'excel·lència educativa i millora del capital social de la comunitat.

Afavorir la interrelació entre l'oferta cultural, social, comunitària i escolar gràcies als Plans educatius d'entorn, experiències d'aprenentatge i servei, i suport des dels ajuntaments als centres d'ensenyament obligatori.

Oferir suport i ajudar els centres educatius que treballin per projectes, des dels ajuntament i l'administració educativa, afavorint els equips estables i els projectes educatius compartits, on la interacció escola / ajuntament / família / territori sigui una realitat.

Fomentar la creació d'una organització que agrupi els docents innovadors a la comarca.

Incentivar l'accés de noies a estudis tècnics i científics i afavorir l'atracció dels nois vers estudis d'humanitats i educació, en concret promoure la seva incorporació a la docència.

El municipi podria ser l'àmbit territorial adequat des del qual estimular i garantir la innovació educativa i el canvi de paradigma educatiu a la comarca.

e) Coneixement, recerca i divulgació

Reflexions

Actualment, gràcies a la coordinació amb les universitats i a la presència de centres universitaris al territori (UPC, Escola Superior d'Agricultura) podem afirmar que el Baix Llobregat és també un centre de producció de coneixement i de recerca. Des dels anys de la transició democràtica, el Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat i els centres d'estudis locals han fet una notable aportació en estudis i bibliografia, i així ara es disposa de coneixements sobre el territori per poder defensar de manera argumentada la preservació i cura del patrimoni artístic, històric i arqueològic, i frenar la destrucció del territori, tant en aspectes socials com mediambientals.

Pel que fa a la recerca, s'ha d'involucrar cada cop més persones estudioses, investigadores i universitàries. Que el que s'investigui es comparteixi a través de la comunitat fent servir tecnologies al nostre abast. I fer accions orientades sobretot a la incorporació dels joves a la producció de coneixement. Hem de garantir el cicle integral del coneixement: que la recerca generi coneixement, que aquest sigui útil i que arribi a tota la societat. S'ha d'aprofitar el

potencial del territori i pensar com la riquesa patrimonial pot generar oportunitats de dinamització econòmica.

El bucle recerca / coneixement / innovació / divulgació és actiu a la comarca i és útil tant per crear ocupació i dinamitzar l'economia en aspectes tècnics, com per facilitar la creació d'indústries culturals innovadores: itineraris socials i naturals, visites de patrimoni vinculades a gastronomia, treball per projectes a les escoles... El coneixement s'ha de posar al servei de la ciutadania perquè pugui entendre la història i la realitat actual del territori. Cal pensar també com, des d'alguna entitat comarcal, la documentació generada pot ajudar les escoles a la innovació educativa, per posar a l'abast del professorat els nous coneixements i utilitzar-los per a la realització de projectes. Aquest camí pioner seria una contribució a la innovació educativa i ajudaria a consolidar el nou paradigma educatiu centrat en l'aprenentatge de l'alumnat i fomentar en els infants i joves les competències socials i intel·lectuals necessàries per "aprendre a aprendre", o capacitat per aprendre autònomament al llarg de la vida.

La creació de coneixement a través de la recerca és el primer pas d'una dinàmica que ha d'estar acompanyada de la seva aplicació pràctica a través de la innovació i la generalització. La divulgació en forma d'activitats culturals és un bon camí per utilitzar el coneixement acumulat aquestes darreres dècades, de treball silenciós però persistent.

Un altre valor d'aquests coneixements és el suport a la conservació i preservació del patrimoni local i comarcal. En alguns casos serà necessària la coordinació supramunicipal, sobretot per a casos com ara la infraestructura del Canal de la Infanta, l'església romànica de Sant Ponç de Corbera o la Colònia Sedó. Alhora, els ajuntaments han d'elaborar i aprovar un catàleg de patrimoni propi i n'han de tenir cura.

Aquests darrers anys, la digitalització i la xarxa han canviat radicalment els mitjans de comunicació. La difusió dels resultats de les recerques i els nous coneixements és clau perquè la societat els conegui i pugui divulgar-los i aplicar-los. Els diaris digitals i en paper, les ràdios locals i les diverses televisions juguen un paper cabdal en la interacció entre el nou coneixement i la seva projecció social. Si volem construir un Baix Llobregat emprenedor i dinàmic cal comptar amb els mitjans de comunicació per difondre les iniciatives innovadores que ens ajudin en la cohesió del nou teixit social del Baix Llobregat.

Bones pràctiques

Retolació dels vestigis patrimonials del Canal de la Infanta al llarg del seu recorregut.

Les experiències de la Colònia Güell i de les mines neolítiques de calaita de Can Tintoré (Gavà), visitades per moltes escoles de Catalunya.

L'esforç del CECBLL, mitjançant Edicions del Llobregat o la col·lecció Llorenç Sans, que ha permès la publicació de moltes recerques comarcals, i la creació de col·leccions d'estudis locals (com ara la col·lecció Vila d'Olesa i la col·lecció de llibres de l'Avenç de Cornellà), que fan possible que actualment es pugui disposar de coneixements sobre la comarca.

Itinerari de Moviment Obrer a Cornellà.

Les experiències de coordinació entre els productes km0, restauració i itineraris de descoberta del medi, incentiu per al desenvolupament de la indústria turística comarcal.

La reserva d'espais naturals a la línia de costa, al riu, a les muntanyes de Collserola, del Garraf, de l'Ordal i de Montserrat.

De l'hort a la biblioteca, experiència d'acostament de la ciutadania a l'agricultura de la comarca.

Propostes i reptes de futur

Elaborar un Pla Estratègic del Patrimoni a la comarca, amb la creació d'una comissió de patrimoni del Baix Llobregat.

Crear una bossa de guies de patrimoni comarcal al servei de la comunitat educativa i de la ciutadania, orientada de manera específica al patrimoni compartit i que s'ha de revaloritzar de manera urgent: Sant Ponç de Corbera, Canal de la Infanta, Colònia Sedó.

Organitzar una escola de guies de patrimoni mancomunada, amb coordinació entre les institucions públiques i les associacions culturals i d'estudi.

Divulgar els béns culturals i de patrimoni, acompanyant-ho d'una bona oferta de restauració km0, i amb el disseny d'itineraris de descoberta de l'entorn.

Promoure una capçalera referent de la comarca a través d'un mitjà de comunicació comarcal públicoprivat.

Promoure i difondre els serveis, les institucions i les eines de coneixement que existeixen al servei de la comunitat, l'activitat econòmica i el respecte al medi.

Crear ponts de relació entre la recerca universitària i les realitats concretes de la comarca (com s'ha fet en aquest congrés amb el tema del paisatge) , per dinamitzar l'economia de la comarca i millorar el paisatge

- **Debat de l'àmbit: propostes del 28 de juny (Innobaix, Cornellà de Llobregat)**

Després de la presentació del relat d'àmbit (Gemma Tribó) o síntesi de les aportacions dels experts i els ciutadans que participaren en les 20 activitats realitzades en l'àmbit 1 i de l'exposició que Joan Barrios va fer del Fòrum municipalista, que complementa des de l'administració local les aportacions al congrés (pluja d'idees, enquesta,..) s'inicià el debat d'àmbit en el que participaren membres del comitè científic i alguns dels assistents a la sessió.

La regidora de Cultura de Cornellà, Sra. Rocío Garcia, ens exposà experiències de cultura local i gènere destacant una molt bona pràctica: la Universitat d'Estiu de les dones , que està a la desen edició. En principi va ser pensada per dones que no havien pogut estudiar, però ha anat molt més enllà i representa també una oportunitat per al món universitari. Va insistir en que a Cornellà s'està treballant a nivell local per incorporar la perspectiva de gènere a l'ensenyament.

El Sr. Emilio Palacios, membre de la Fundació Utopia, ens va exposar com es construeix la identitat social i com aquest procés s'ha viscut a la comarca i ha transformat la seva identitat, passant de la visió d'una zona agrícola d'alts rendiments a la representació simbòlica d'una

comarca que va lluitar per a reconquerir les llibertats sindicals i democràtiques als darrers anys de la dictadura i els primers de la transició.

El Sr. Jordi Fortuny ens exposà com s'ha transformat la premsa comarcal aquests darrers anys i ens feu parar atenció e el fet que és cert que no hi ha una capçalera comarcal, però hi ha força publicacions en paper (5) i digitals (5) que tenen una projecció comarcal, complementades amb premsa local digital (11) i premsa local en paper (7), òbviament de qualitat diversa. Al costat hi trobem les publicacions de titularitat municipal (30) i les emissores de ràdio (15) i les TVs digitals. Segons en Jordi Fortuny una capçalera de referència comarcal hauria de ser en paper i gratuïta i complementada amb un portal digital de la mateixa marca. Va complementar aquesta interessant anàlisi amb els resultats d' una enquesta sobre el tema i amb uns cens de la premsa comarcal.

Abans de passar al debat obert amb el públic, el professor de Comunicació Cultural de la Universitat Autònoma de Barcelona, Sr. Nicolàs Barbieri, ens va aportar una mirada externa i crítica sobre el relat de l'àmbit, específicament pel que fa a què és cultura i què son les identitats.

Després de valorar molt positivament la feina feta, plantejà la necessitat de distingir entre cultura com a substantiu i cultura com a adjectiu. Sovint aquestes dos visions de la cultura se'ns presenten de forma oposada. La cultura no pot ser únicament una afirmació substantiva d'uns valors que semblen immutables. La cultura també és adjectiu, fet que ens permet confrontar, negociar i compartir les realitats culturals, I QUE AQUESTES EVOLUCIONIN I ES TRANSFORMIN. Un exemple viu i actual és el procés que han viscut les biblioteques públiques.

Han intentat conjugar els dos conceptes: el substantiu que era conservador d'un determinat patrimoni de llibres, i el substantiu assumint noves funcions culturals : fer activitats per a superar el fracàs escolar, incentivar els lectors nouvinguts, crear espais de lleure per als joves i infants (conte contes), dinamitzar clubs de lectura,..

N. Barbieri va introduir el concepte " d'institucions zombis" referint-se a aquelles que fins fa molt poc donaven seguretat a les persones i les protegien (treball, família, religió...) i que actualment només assumeixen en part aquesta funció. Sembla com si estiguessin adormides, hi són sempre però no sempre fan funció que feien abans. Es preguntà si a algunes institucions culturals no els hi passa el mateix. ¿ Fins a quin punt la cultura i algunes institucions culturals no podem pensar que estiguin també adormides (equipaments, etc.)?

Ens recordà que en alguns processos de construcció d'identitat fortes es donen simultàniament processos d'exclusió (forces, poders, etc.). Aquest és un repte que la democràcia ha de mirar d'evitar.

La lectura del relat d'àmbit va suggerir a Nicolàs Barbieri la frase d'en Josep Mª Puig, especialista en educació en valors i en Aprenentatge i Serveis de la Universitat de Barcelona, " L'últim racó de l'últim barri és campus universitari", que relaciona inevitablement la necessària equitat social com una condició prèvia a la construcció de la identitat social i

cultural. Sense equitat social i cultural els infants no tenen eines per explicar la seva identitat i la del seu entorn, i difícilment podran construir relacions de pertinença. La identitat social necessita la equitat cultural. Hem de canviar la mirada i treballar de forma integral. En aquest sentit les pràctiques d'aprenentatge i servei són molt positives i han sigut molt afectives per incrementar l'equitat social i enfortir la identitat social (experiència de L'Hospitalet de Llobregat). Parlem molt d'equitat cultural però hi ha moltes desigualtats i això frena l'accés a l'equitat.

Després de la intervenció del professor Barbieri el públic va prendre la paraula.

Toni Mora: La cultura també ha de fer una reflexió a nivell polític i pensar amb les noves estructures administratives supramunicipals. No es pot oblidar el món digital en la construcció de la identitat comarcal, crear més enllà d'un portal, plataformes digitals que ens identifiquin. El riu l'hem d'integrar com una realitat que ens uneix. També hem de valorar les manifestacions esportives: no n'hi ha de comarcals. (contestat després pel Francesc Ollé). S'ha d'aprofitar la presència de instal·lacions del Barça i Espanyol a la comarca. La idea de la identitat comarcal dels anys 80 encara és viva, però ara és moltes més coses.

Guido Ramellini: en el document hi manquen tres punts, una reflexió sobre la cultura científica, també s'hauria d'aprofundir més l'educació no formal, i ressalta l'exemple de les biblioteques, i, finalment, el tercer punt es atorga protagonisme a les persones creadores. Si no actuem amb aquesta direcció la cultura popular (el folklore tradicional) ho envairà tot. Segons Dario Fo ens convé una cultura de l'etnos, del nou.

Carles Barba, explica la història de l'educació en lleure a la comarca: com de Movibaix, s'ha passat a Fundesplai, i, finalment, la construcció de la seu a Sant Cosme, a El Part. Cal donar una resposta canviant en moments diferents. La identitat, personal i col·lectiva, és un procés dinàmic. Un adolescent ha de tenir eines per construir la seva identitat, que a cada moment és concreta de forma diferent. Fer Fundesplai volia dir renunciar a ser del Baix Llobregat? No, estem al Baix Llobregat però ens podem projectar al món. L'educació en el lleure s'ha d'adaptar al que és nou, resoldre manera creativa la tensió entre passat i futur. Fomentar l'arrelament local i tenir una mirada global. Per això tenim l'espai físic a un lloc (arrelats a una realitat social), però no renunciem a una mirada universal..

Ignasi Doñate: posa l'accent que abans de la identitat comarcal dels anys setanta n'existia d'altres molt anteriors: riu, agricultura, comunicacions, àrea metropolitana / delta / aeroport / indústria. Hi a l'actual hi hem de sumar les aportacions dels centres d'estudis, del Parc Agrari, i actualment de l'activitat logística. Hi troba a faltar bones pràctiques: les Fires com espais molt importants de trobada i de construcció d'identitat (com abans els aplecs), els espais naturals (esport): manca d'un referent esportiu comarcal, només a nivell escolar, que aquest sí que està bé, els festivals de música com l'Altaveu a Sant Boi. En literatura esmenta l'experiència de Cornellà: un portal amb tots els autors locals que publiquen llibres. Es podria fer un portal comarcal. Resalta la importància de les Trobades centres d'estudis i la contribució que s'ha fet des del Baix Llobregat a la recuperació de la llengua catalana. També s'hauria d'esmenar el Museu de les Matemàtiques de Cornellà.

Manel Edo: Un exemple de bona pràctica és la de les jornades d'estudiosos d'Eramprunyà i a poc a poc es va entrant en el tema de l'emigració. Trobo a faltar això que és identitari pur. No només lluites obreres i riu, i la muntanya què?. S'han de valorar la xarxes de camins antics,

especialment el camí ral. Potser manca la divulgació de les activitats culturals fetes i hi ha aspectes que són millorables (per exemple Can Tintoré no atrau famílies) Ens falten coses, potser hem anat massa de pressa. Falta l'acció de les entitats a nivell de divulgació. L'experiència de les Jornades d'Estudis de l'Eramprunyà s'hauria de fer extensiva a la comarca.

Xavier Company. Castelldefels, explica què fan per crear identitat local. Han reunit una sèrie d'empresaris i han identificat els valors del poble i quins són més importants. Per ex., de lluita obrera a Castelldefels no n'hi ha hagut. S'ha d'aprofitar la proximitat de Barcelona en positiu. És difícil crear una identitat comarcal. El sector polític sempre és un fre.

Jordi Sicart, s'ha parlat molt de desitjos, però hi ha coses d'aquestes que ja hi són. Què es necessita perquè es pugui fer realitat?

Josep Padró, sobre la creació de consciència comarcal, les lluites hi han ajudat, però no n'hi ha gaire. Els polítics és una altra cosa. El CECBLL és un exemple d'aglutinació comarcal, de coordinació i d'intercanvi. Ens preocupa la interculturalitat (a Sta. Coloma hi ha poca immigració). D'acord amb reivindicar el Canal de la infanta sí, però també el Canal de la Dreta, que encara funciona.

Nicolás Barbieri, constata com han anat apareixent tensions : riu/muntanya, cultura popular/creació contemporània, indústria/serveis, presencial/digital, Barcelona/Baix Llobregat Aquestes tensions són actius de la comarca que s'ha de gestionar i aprofitar. Cal generar espais d'intercanvi que permetin la interacció de les tensions.

Francesc Ollé, respon al Toni Mora en el tema de l'esport i explica les iniciatives comarcals en esport que es van tractar àmpliament a la taula rodona

Joan Barrios, diu que la idea de tensió li ha agradat i està d'acord en que el que hem de fer és gestionar-les correctament entre els polític i les entitats. Els polítics també hi han de ser. Les lluites, no només, però no sense. Es cert que hi ha coses prèvies a les lluites obreres, però la darrera època viscuda és aquesta.

Guido Ramellini: resoldre el tema Identitat social = equitat cultura és important. Tot gira a l'entorn d'això. No totes les cultures tenen el mateix valor, però totes tenen dignitat i identitat i es mereixen el dret a ser respectades. Del diàleg en pot sorgir un element diferent, una construcció social diferent.

Serret, segons ell la política han fagocitat l'associacionisme i ha debilitat el món associatiu. Ja no tenen local propi...

M.Edo, des de l'arqueologia s'estan fent moltes coses que creen identitat. Arrelen al poble. Són coses que no són partidistes.

La presidenta del Centre d'Estudis Comarcals, Sra. Conxi Sánchez clou el debat..

4. TAULES RODONES DE L'ÀMBIT 1: IDENTITAT, CULTURA I CONEIXEMENT. Reflexions, bones pràctiques, propostes i preguntes obertes

L'ordre de presentació dels resums de les relatories de les taules rodones és el cronològic.

1. EL CONEIXEMENT COM A EINA D'INTEGRACIÓ

Castelldefels, 1 de desembre de 2015

Participants: Àngels Massip, professora de la UB, moderadora; Alfred Mauri, membre del Centre d'estudis martorellencs; Josep Nogué, membre de la junta de l'Amical Wikimedia; Eloi Pineda, professor de la UPC; i M. Luz Retuerta, directora de l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat.

REFLEXIONS

Saber més genera coneixement, però si aquest coneixement no va acompanyat de reflexió no es converteix en saviesa. El paper de les entitats i institucions representades a la taula és el de promoure aquesta reflexió, cadascuna amb les seves característiques.

S'han de tenir en compte tres vessants: coneixement, educació i recerca. El coneixement serveix per integrar-se en societat, per sentir-se part d'un territori. L'educació i la recerca són factors que ajudaran a produir coneixement i, en definitiva, a la integració.

Per produir coneixement, cal invertir primer en educació, i després ja vindran els projectes de recerca que permetin la confluència de diferents sectors. I al capdavant, la generació de coneixement genera riquesa, malgrat que no es té aquesta percepció.

BONES PRÀCTIQUES

La digitalització de documents de la comarca per part de l'arxiu: és una manera de fer visible tota la informació per posar-la a l'abast de la recerca. La relació entre els centres d'estudis i les institucions, és imprescindible per poder tirar endavant projectes de recerca i divulgar-los. Confluència, en un centre d'estudis, de moltes persones de perfils diferents amb un objectiu comú: es fan aportacions diferents i es reballa de manera interdisciplinària.

Una molt bona pràctica és la col·laboració altruista dels redactors de wikimèdia, amb la seva participació i rigor molts estudis sobre la comarca s'han difós a la xarxa.

PROPOSTES I REPTES DE FUTUR

Es planteja que les comunicacions entre els municipis de la comarca han de millorar i els recursos també. La comunicació és la veritable eina per a la integració. A la comarca li falta un mitjà de comunicació comarcal que creï un relat comarcal. Falta una major connexió i creació de xarxes entre els diferents nuclis i àmbits de coneixement.

Pel que fa a la recerca, s'ha d'involucrar cada cop més persones estudioses, investigadores i universitàries. Que el que s'investigui es comparteixi a través de la comunitat, fent servir les tecnologies més avançades. I fer accions orientades sobretot al jovent. S'hauria de fer el cicle integral del coneixement: que la recerca generi coneixement, que aquest sigui útil i que arribi a tota la societat. S'ha d'aprofitar el potencial del territori i pensar com el patrimoni podria tornar-se rendible i generar oportunitats.

PREGUNTES OBERTES

Com s'encaixa la societat de la informació en la societat del coneixement? Com s'encaixa en una societat sotmesa a lleis d'educació que limiten la creativitat de les persones? Com es pot fer?

2. EL DIÀLEG ENTRE CULTURES AL BAIX LLOBREGAT

Cornellà, 14 de gener de 2016

Participants: Adelina Cobos, moderadora, membre de la junta de CECBLL; Dolors Comas, antropòloga, professora de la URV; Samir Kollech, advocat d'AMIC-UGT; Mohamed Hammaoui, responsable de l'àrea d'immigració de la USOC; Carles Bertran, responsable de migracions de CCOO de Catalunya i director del CITE; Julián Carrasco, president de la FAVBaix; NajatBensar, coordinadora de l'Associació de Dones El Farah, de l'Associació Intercultural.

REFLEXIONS

El Baix Llobregat ha estat territori d'acollida de les diverses onades migratòries que ha viscut Catalunya, les dues primeres protagonitzades per persones de zones poc industrialitzades de la península, als anys vint del segle passat (exposició internacional del 29 i construcció del transversal) i als seixanta i setanta en l'etapa del creixement econòmic, i la darrera provocada per la globalització econòmica, en la qual han arribat persones de tot el planeta. Així el Baix Llobregat molt sovint ha actuat de laboratori social de canvis i transformacions socials que, més endavant, ha viscut tot Catalunya, conformant-se com a comarca diversa i plural quant a procedència ètnica dels seus habitants, molts d'ells immigrants. La població immigrada ha permès un creixement espectacular de la comarca. Sovint la immigració ha estat fruit d'una demanda de mà d'obra. Les polítiques migratòries han tingut una visió instrumental de la immigració. Quan el mercat de treball disposava d'ofertes, el procés d'integració de la immigració s'ha pogut assolir amb dificultats, però amb l'arribada de l'actual crisi la capacitat d'integració sembla més difícil perquè hi ha poca oferta de treball.

Les migracions hi són, hi seran i continuaran sent-hi. No hem de posar barreres sinó salvar els esculls que en dificulten la integració, aquest és un repte que s'ha d'assumir perquè no es converteixi en conflicte. La integració és possible quan hi ha escoles i serveis, i quan els nousvinguts poden participar en la societat amb voluntat de millorar-la. Si no, es fa difícil la integració.

L'actual Llei d'estrangeria elimina el fons dedicat a la integració dels immigrants. No hi ha una aposta per una política d'integració a Espanya. La Llei d'estrangeria estava pensada per regular fluxos d'arribada però no per garantir tots els processos d'integració. La segregació legal també implica segregació social.

Les cultures no dialoguen, dialoguen les persones. Nosaltres som veïns abans que cap altra cosa. I convé potenciar aquest intercanvi entre persones. Però quan el diàleg entre persones de diferents cultures queda reduït a l'àmbit personal, observem un fracàs de les polítiques de diàleg intercultural. No s'han formulat propostes per evitar conflictes, en realitat "el millor diàleg és el que no existeix", perquè hi ha entesa i la convivència i el respecte del diferent funcionen.

BONES PRÀCTIQUES

L'important és que l'ascensor social continui funcionant. El que ens pot separar són les desigualtats socials.

Una associació on sí que hi ha hagut integració total és la PAH (Plataforma d'Afectats per la Hipoteca), on s'ha vist com es lluita per l'habitatge i és igual on s'hagi nascut. Han fet notables aportacions a la cohesió social i a la integració dels immigrants associacions com el grup de dones de Sant Boi: El Farah.

Les sessions d'acollida i diàleg organitzades en el si de centres d'esplai i, especialment, els dedicats a la dona immigrada, com fan moltes escoles d'adults; el projecte "Can Padró" de l'AMPA de l'Escola Sant Miquel de Cornellà, amb coordinació amb les entitats socials de la barriada, són exemples de bones pràctiques que cal difondre.

PROPOSTES I REPTES DE FUTUR

Construir un estat del benestar per a tothom com a única garantia d'integració i de convivència. Convé que es faci una reflexió important sobre la llei d'estrangeria i revisar-la. Per exemple, pel que fa a les autoritzacions de residència i treball per compte aliè, mirar de flexibilitzar els requisits econòmics quan la persona ja fa temps que és al municipi.

Protegir els menors: flexibilitzar els criteris que apliquen des del govern. No exigir als pares uns mínims de rendes impossibles en moment de crisi, si no els menors quedaran en irregularitat.

Treballar en la percepció que és té de la immigració, conèixer el que és diferent, acceptar com un valor positiu l'actual diversitat ètnica i cultural. Cal preparar les estructures socials pensant en noves migracions de cara al 2035. Posar de relleu la importància de la igualtat. Si no hi ha igualtat, el diàleg sempre falla per alguna banda

Donar transparència a les propostes institucionals d'ajuntaments i entitats locals per generar espais de trobada i diàleg entre persones de diferents cultures. El silenci actual, que sovint envolta aquestes polítiques, fa possible el manteniment de prejudicis sobre els immigrants, fins a la creença popular de tractes de favor i discriminatoris als col·lectius d'immigrants.

PREGUNTES OBERTES

La taula rodona va evidenciar la manca d'una promoció pública i general de diàleg entre cultures, que resta limitat a nuclis molt minoritaris de caràcter social. Com hem de fomentar un veritable diàleg entre cultures al Baix Llobregat? Què cal fer perquè sigui més profitós? Qui l'ha de protagonitzar?

3. FIRES, FESTES I CULTURA POPULAR AL BAIX LLOBREGAT

Molins de Rei, 30 de gener de 2016

Participants: Mercè Sellés, moderadora, CECBLL; Alfred Bofill, organitzador de fires; Just Fosalva, del Nucli, Comissió de Festes de Sant Just; Rocío Sanz, Assemblea La Petita de Sant Feliu de Llobregat; i Ramon Llonch, de la Federació de Bestiari de Foc del Baix Llobregat.

REFLEXIONS

A la comarca s'han anat consolidant fires de diversa tipologia. Les fires, inicialment, tenen l'objectiu de generar una activitat comercial al municipi que l'organitza i, per tant, potenciar l'economia. Però són també una festa i reflecteixen un sentiment col·lectiu. Per molts, les fires són cultura i relacions entre persones. Al costat de les fires que organitzen els ajuntaments han sorgit les fires alternatives (la Petita, Sant Feliu de Llobregat) que lluiten contra l'individualisme i les polítiques neoliberals i que durant la fira mostren el treball que fan tot l'any. Només es té bona informació de les fires grans, però se sap poc de quan es fan les altres fires a la comarca. un cert complex d'inferioritat. Hi ha una base de cultura popular que s'ha d'intentar mantenir i fer-la créixer. Ser capaços de captar més gent. Per a J. Castells les fires són fires, festes, celebracions..., i li posem el nom de cultura per La manca de comunicació sobre les celebracions de les diverses fires és un element negatiu. Si ja tenim una paraula per dir què som, no cal posar-li la paraula cultura. Reflexió sobre què cal que denominem cultura en l'estudi d'aquestes festes.

BONES PRÀCTIQUES

Les fires també són benefici econòmic per al municipi i cal que s'adaptin als canvis dels temps. La fira de la Candelera de Molins de Rei és una bona pràctica d'aquesta necessària transformació, és la fira més antiga, s'ha sabut adaptar als canvis i genera dinamisme econòmic positiu (A. Bofill); s'observa el mateix procés positiu a la fira de La Puríssima de Sant Boi. A Sant Just, la Festa Major estava en crisi, però la gent, les entitats i les associacions del poble se l'han fet seva creant una coordinadora i organitzant la festa i ara és molt participada i té molt èxit.

PROPOSTES I REPTES DE FUTUR

Articular mecanismes per fer possible la comunicació. Establir xarxes de col·laboració entre entitats, administracions, comerç, empreses, etc., de manera estable i transparent per al finançament de les festes.

Crear sinergies entre les fires i com incloure activitats per a infants, activitats que generin consciència i que ajudin a construir la identitat comarcal: plural i intergeneracional.

Promoure mecanismes per cuidar i valorar molt el voluntariat, ja que és la base de moltes activitats de les fires i les festes i activitats de cultura popular. Les associacions de voluntaris (gegants, diables, castellers, corals, teatre popular...) són molt importants, però neixen i moren moltes entitats i, sovint, costa generar relleu.

PREGUNTES OBERTES

Té sentit fer fires tan massificades? Debat obert de fins on s'ha de fer créixer la festa. No es vol perdre l'essència de la fira però alhora es creu que tothom ha de poder venir, participar i gaudir de la festa.

4. LA CULTURA I LA MIRADA DE LES DONES

Sant Just Desvern, 4 de març de 2016

Participants: Costi Rubio, moderadora CECBLL; Marta Selva, directora de Drac Màgic; Maria de la Fuente Vázquez, consultora sobre polítiques d'igualtat, Observatori IQ; Marta Corcoy Rius,

periodista, coordinadora del Congrés de Dones del Baix Llobregat; i Conxita Castells, col·lectiu Dones Sàvies de San Cosme.

REFLEXIONS

La cultura oficial situa a la dona a l'àmbit de la naturalesa, que li té atorgat un destí ser mare i esposa, i així li nega reconeixement en l'àmbit cultural i creatiu. La relació entre dones i cultura és conflictiva: continua existint un *statu quo* que no atorga reconeixement a les dones. En el cànon cultural hi cap un model divers, però bàsicament és masculí. Hi ha invisibilitat i negació de l'aportació de les dones a la Cultura entesa amb majúscules.

Sembla que a les dones no els fa falta un protagonisme que, de vegades, molts homes sí que volen i per això es posen medalles, per exemple en casos de regidors. Les dones s'han de convèncer que han de ser capaces d'estar al capdavant i de ser visibles.

La cultura és un patrimoni individual i alhora és un patrimoni col·lectiu. L'anem rebent de la col·lectivitat i el tornem. Aquesta cultura és una cultura activa.

BONES PRÀCTIQUES

Valorar positivament el treball que s'ha fet des de l'educació. Hi ha un patrimoni del que s'està fent, una aportació en positiu, en la visibilització de les dones i en incorporar la coeducació. Comencen a existir polítiques de gènere per fer que les dones entrin en la producció cultural i siguin protagonistes de la cultura.

Una altra de les activitats que val la pena posar de relleu és un dels productes consolidats arran dels congressos de dones: el Premi Literari Delta. Es tracta d'un premi literari per a dones, del qual ja s'han fet 8 edicions. Enguany s'hi han presentat més de 40 obres, la majoria de fora de la comarca.

PROPOSTES I REPTES DE FUTUR

Canviar els sistema i la perspectiva des d'on s'analitza el que és cultura, introduir-hi una visió de gènere. A partir de les reflexions aportades pels quatre congressos de Dones del Baix Llobregat s'haurien de consolidar productes creats, creure'ns que som una comarca pionera i amb capacitat, i aturar-nos i decidir què fem amb les conclusions dels congressos. Practicar una mirada més transversal, que inclogui la dona en el concepte cultura.

Incorporar el jovent a la lluita per la igualtat. Importància del concepte intergeneracional. Des de la coeducació, cal introduir experiències i necessitats de les dones en àmbits com la cultura, on les dones hi són molt. Les institucions públiques i els agents culturals s'han de comprometre en polítiques actives de gènere. Fonamental l'aposta pel treball en xarxa, i que sigui el màxim de promiscu possible.

PREGUNTES OBERTES

Debat sobre si la cultura és allò que es refereix a una representació artística o és una manera de viure o és una eina per relacionar-se les diferents persones. Hi ha una cultura elitista o alta cultura (creació artística, ciència...) i una cultura popular? En quina la dona és més present?

No és una empresa tirar endavant una família? Amb els paràmetres i patrons que té la societat, creada per homes, hi tenim cabuda les dones en aquest sistema? O hem de canviar el sistema?

5. EL CANAL DE LA INFANTA, RECUPERACIÓ, REUTILITZACIÓ I RECICLATGE D'UN PATRIMONI

Cornellà, 9 de març de 2016

Participants: Frederic Prieto, moderador, CECBLL i Comissió cívica del patrimoni del Baix Llobregat; Miquel Roa, arquitecte i urbanista; Jordi Rogent, arquitecte i urbanista; Marta Carrasco, arquitecta i urbanista; Fran Villaescusa, arquitecte i urbanista; Lluís Fisas, pagès agroecològic.

REFLEXIONS

El Canal de la Infanta suposa fer visible un patrimoni que l'especulació immobiliària va amagar. S'ha destruït molt patrimoni, però el poc que queda es pot recuperar.

Qualsevol persona pot demanar que un element es declari Bé Cultural d'Interès Local (BCIL). Cada ajuntament té 18 mesos per donar una resposta i l'ha de donar. Seria hora que la Generalitat pensés que hi ha més coses que castells, monestirs i palaus com a béns patrimonials. Hi ha coses que ho són i que articulen el territori, com el Canal de la Infanta.

Les lleis del patrimoni actuals no acompanyen. Es protegeix molt més les masies que altres elements, com ponts o el canal. La llei no permet tampoc actuacions preventives. Hauríem de ser capaços de canviar-la.

Les propostes de recuperació i protecció del Canal de la Infanta van adreçades a donar ple sentit a aquesta infraestructura encara útil per al reg de les poques zones agrícoles del marge esquerre de la vall baixa, com a element territorial que ha condicionat i condiona el desenvolupament urbanístic dels municipis per on passa i, finalment, com a testimoni històric de la seva contribució econòmica i social.

Davant la vigència de la destrucció dels pocs elements que resten del Canal de la Infanta, la seva declaració per part dels diversos ajuntaments com a Bé Cultural d'Interès Local (BCIL) pot suposar un reforçament de les polítiques de protecció.

Caldria avaluar globalment tot el sistema hidràulic de la comarca (Canal de la Infanta, Canal de la dreta, riu aigües subterrànies,..) i planificar un nou procés de reagriculturització.

BONES PRÀCTIQUES

Hi ha certa esperança des del punt de vista de l'Administració. El paper de la Diputació pot canviar i es poden demanar una sèrie d'ajuts. Potser convindria que el Canal fos declarat Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN), així un organisme supramunicipal en seria responsable i això comportaria la coordinació dels ajuntaments per on passa.

Bon moment: hi ha associacions que no només actuen a la comarca i estan intentant col·laborar amb ajuntaments i centres que puguin necessitar ajuda més teòrica i tècnica per poder tirar endavant una recuperació del patrimoni del Canal.

L'edició del llibre *El Canal de la Infanta. La recuperació d'un patrimoni* ha estat el fruit d'una col·laboració i coordinació de col·lectius dels diferents municipis, que ha comportat una mobilització ciutadana i l'enviament del missatge als ajuntaments respectius de la necessitat de potenciar polítiques de protecció i recuperació del Canal i dels seus elements més destacats.

L'Ajuntament de Cornellà ha procedit a senyalitzar informativament l'itinerari del Canal de la Infanta al seu pas pel municipi i ha marcat la possibilitat d'estendre aquesta acció a la resta de municipis.

PROPOSTES I REPTES DE FUTUR

La preocupació per la conservació d'una referència tan important com el Canal de la Infanta pot ser una possibilitat de desenvolupar projectes i iniciatives que tinguin un sentit per a la ciutat i permetin personalitzar-les. Cal recuperar la visió patrimonial i plantejar el Canal de la Infanta com a element articulador del territori del Baix Llobregat. No només per valor patrimonial, sinó també pràctic. Es tracta de recuperar el Canal de la Infanta com a valor patrimonial però encara actiu amb el seu valor funcional.

El Canal podria connectar riba i riba, no entendre'l només des del marge esquerre, sinó també des del dret (entrar en diàleg amb el Canal de la Dreta). Pot articular-se en dues ribes i un territori sencer. També pot pensar-se com a element que pot fer emergir de nou relacions latents i connectar Collserola i el riu amb altres espais, en la línia de treballar un urbanisme més sostenible.

Vincular la cultura de preservació patrimonial del Canal lligada també a identitat i memòria. Importància de la conscienciació i de l'interès ciutadà perquè s'avanci en tot el que té a veure amb preservació del patrimoni. El Centre d'Estudis Comarcals s'ofereix per fer un redactat genèric per a tots els ajuntaments i ajudar a tramitar les sol·licituds de declaracions de béns patrimonials d'interès local.

Convé iniciar un diàleg obert entre administracions locals, entitats culturals i el Consorci del Canal de la Infanta per establir línies efectives de recuperació i restauració. Per fer-ho podríem tenir en compte el bicentenari de la construcció (2017) i obertura del Canal de la Infanta (2019) i dinamitzar propostes locals i comarcals que atorguin significat i sentit al paper del Canal al llarg de la història i les funcionalitats en el Baix Llobregat actual.

6. ENS QUEDA ESPAI PER L'ART AL BAIX LLOBREGAT?

Martorell, 10 de març de 2016

Participants: Toni Moreno, moderador i fotògraf; Aritz Cirbian, productor de cinema; Sento Masià, artista plàstic; Carme Paltor, directora artística; Paulina Muxart, artista i professora d'art i disseny.

REFLEXIONS

En arts plàstiques no hi ha res que uneixi els artistes del Baix Llobregat. Hem perdut identitat, no hi ha espais, no existeixen concursos, tot plegat ha anat desapareixent. La proximitat amb Barcelona fa difícil l'èxit d'activitats a la comarca perquè tots anem a veure exposicions a Barcelona, però la mateixa mostra no la visitaríem al poble del costat.

L'artista plàstic i l'artista en general està molt maltractat per la política, fet al qual cal afegir la mala comunicació i la deficient difusió d'activitats, a més de les dificultats d'accés en transport públic. A nivell local ens coneixem, però entre nosaltres no ens comuniquem. No se sap què es fa a cada municipi.

Paper de la formació. “Un dels grans handicaps és la formació, no només de l’artista, hi ha bones escoles i acadèmies, sinó dels consumidors d’art. Hi ha poca presència de l’art als mitjans. L’art no arriba més al consumidor perquè no hi ha consumidor d’art”. Malgrat tot, la millor inversió que pot fer una societat és en cultura.

Les noves tecnologies són una oportunitat per fer una repensada i vincular la utilitat social a la creació artística. S’han de destinar més recursos a les arts plàstiques i difondre les iniciatives.

Fan falta fàbriques de creació, necessitem espais físics on es pugui desenvolupar activitat artística. És molt important el paper de la formació i els referents locals. Hem de seduir el territori i no ho estem fent. Inaugurem i som quatre. Cal picar pedra i començar a treballar en teixir complicitats. En algunes creacions artístiques com la producció audiovisual el punt més feble és la distribució i comercialització.

BONES PRÀCTIQUES

Creació de l’Espai Muxart a Martorell, centre de creació d’art i de divulgació i exposició.

PROPOSTES I REPTES DE FUTUR

Es proposa que els ajuntaments enviïn l’agenda de la setmana per whatsapp i crear una pàgina comarcal on tots els ajuntaments i entitats aboquessin el que estan programant els artistes.

Superar el model que cada poble treballi per si mateix. Cal sortir dels petits nínxols propis i compartir espais. Crear una xarxa de complicitats de les persones, artistes i els que gestionen alguna cosa que té a veure amb l’art. La gent implicada ha de ser la que vulgui teixir complicitats. Importància del treball intermunicipal i d’apostar per la cultura.

PREGUNTES OBERTES

Cal un debat sobre què és ser “artista local”: “sí, sóc artista local quan exposo al meu poble però quan no, no”. Què vol dir ser “artista local?” Els artistes ho volen ser o no? Debat obert.

7. DE LA RECERCA A LA DIVULGACIÓ. EL PATRIMONI AL BAIX LLOBREGAT

Gavà, 7 d’abril de 2016

Participants: Esther Hachuel, moderadora i membre del CECBLL; Mònica Borrell, cap de patrimoni cultural de l’Ajuntament de Gavà; Marga Gómez, directora de l’Arxiu Municipal del Prat de Llobregat; Xavier Calderé, arxiver de l’Arxiu Municipal de Viladecans; Víctor Mata, vicepresident del Centre d’Estudis Beguetans; Adolf Bargués, tinent d’alcalde de l’Ajuntament de Martorell.

REFLEXIONS

Hi ha una manca de visió global del patrimoni. El patrimoni no és un llegat estàtic del passat, és un element de futur. Posar de relleu el patrimoni no es fa per nostàlgia, sinó perquè negar-lo és negar els orígens i la pròpia identitat. En el patrimoni hi ha una part d’herència i una part d’identitat. La creació d’elements identitaris crea cohesió. S’estan perdent coses com la toponímia o el coneixement de com s’han format aquests pobles acollidors.

La discontinuïtat en les polítiques que es fan entorn del patrimoni és un problema. Es necessita una certa planificació estratègica amb mirada territorial. Darrerament les polítiques de cultura

han virat cap a la cultura popular. Convé eixamplar el concepte de patrimoni, perquè també ho és el sistema d'aigües, per exemple. S'ha de donar força al concepte de patrimoni, que ara queda centrat en petites coses.

BONES PRÀCTIQUES

A Gavà: És important la conservació que es fa del patrimoni arqueològic, amb les mines neolíques de Can Tintoré i el castell. És un projecte que prové de la demanda ciutadana però també del compromís de l'administració de fer-se'l seu.

Al Prat, es fan projectes amb joves, s'atorga la beca de recerca Jaume Codina, es promouen els itineraris sobre el Prat Ocult. A Begues, el projecte "Arquitectura, paisatge, art", basat en el patrimoni d'arquitectura rural, però també tradicional.

Dinamitzar el diàleg entre entitats i administració, factor imprescindible per a una bona clarificació tècnica i científica.

PROPOSTES I REPTES DE FUTUR

Millorar la llei del patrimoni i la de mecenatge. La voluntat de conservació del patrimoni, el paisatge, la cultura i la natura ja existeix.

Fer un esforç d'inversió i plantejar com invertir i reinventar les línies d'acció. Comunicar bé el retorn que implica una inversió en patrimoni. Aconseguir un increment del pressupost de patrimoni per a cultura. Aprofitar i explotar l'oportunitat de l'era digital.

Importància de fer xarxa. Fer clústers de patrimoni cultural en diferents municipis. Sinergies que relacionin ajuntaments, universitats, entitats, etc. Idea de museus comarcals, més que iniciatives temàtiques per a cada poble. Creació d'una comissió de patrimoni del Baix Llobregat. Establir objectius comuns i projectes de col·laboració, i adequar els mitjans als objectius.

Viure el fet de ser tan a prop de Barcelona més com una oportunitat que com un handicap. Rendibilitzar el valor positiu de la diversitat i les transformacions constants que ha patit la comarca.

8. EXPERIÈNCIES LECTORES: LES BIBLIOTEQUES COM A ESPAI DE SOCIALITZACIÓ

Sant Joan Despí, 18 d'abril de 2016

Participants: Judith Viñas, moderadora i directora de la Biblioteca Mercè Rodoreda; Pepa Mayo, escriptora; Rosa Gordillo, periodista del Club Súper 3, mestra i bloguera; Marta Graell, lectora i mare de tres fills lectors; Oriol Janué, lector jove; M. Jesús Castro, historiadora de l'art i bloguera; Montse Magaña, psicòloga.

REFLEXIONS

Les biblioteques tradicionals com espais de lectura i silenci han canviat molt, ja no són només això, hi ha una dinàmica de moltes activitats i molta socialització. Són grans contenidors de cultura on hi ha socialització del coneixement.

Transmetre la idea que s'ha de llegir per passar una bona estona, inculcar-ho així als infants. La biblioteca t'ofereix una varietat de llibres interessants i et descobreix coses.

La biblioteca encara ha d'avançar en alguns àmbits, per exemple la interacció amb l'escola, que de vegades és molt feble o inexistent. Hi ha molt camí fet i les biblioteques van guanyant en qualitat i espais, però queda molt camí per fer.

BONES PRÀCTIQUES

A la comarca hi ha moltíssimes biblioteques i clubs de lectura, per exemple la biblioteca del Prat en coordina 25. La majoria de biblioteques fan accions per fomentar la lectura. Els Clubs de lectura actuals han evolucionat molt i ara també n'hi ha de joves. Serveixen per descobrir llibres diferents. Una altra pràctica de molt èxit són els blogs sobre llibres i lectures, compartits amb mares i fills.

PROPOSTES I REPTES DE FUTUR

Com combinar el vessant de la gent a qui agrada llegir alhora que dinamitza activitats i compartir-ho amb el de gent que ve a buscar silenci a la biblioteca? Cal trobar l'equilibri entre la part que demana silenci i la més participativa.

Valor socialitzador. Les biblioteques estan vivint un procés de canvi important, es fan nous lectors i lectores a partir de les activitats que generen, creen noves necessitats (l'espai Contacontes) i espais de comunitat (clubs de lectura). El repte és valorar què significa i la importància de continuar per aquí.

PREGUNTES OBERTES

Cal fer activitats per promocionar la lectura o bé mantenir els lectors? Hi ha debat perquè és un paper difícil: hi ha gent que llegeix molt i no vol activitats per fomentar lectura, en canvi des de les biblioteques es pensen activitats noves per captar nous usuaris i fer una xarxa de lectura més àmplia. Què s'ha de promoure?

9. EL MÓN LITERARI AL BAIX LLOBREGAT

Sant Feliu de Llobregat, 27 d'abril de 2016

Participants: Montserrat Torra, filòloga, moderadora; Jordi Boladeras, escriptor; Jenn Díaz, escriptora; Miriam Cano, poeta i membre de jurat de premis literaris; Arnau Cònsul, llibreter.

REFLEXIONS

Es plantegen unes dades: el Baix Llobregat té de mitjana més d'un certamen literari (34 entre locals i comarcals) i més d'una biblioteca (35) per municipi. Hi ha més biblioteques que llibreries (que n'hi ha unes 30) i en general són biblioteques amb molta activitat i promoció cultural. Per exemple, al Prat, hi ha 25 clubs de lectura.

Pel que fa al sentiment de pertinença a la comarca, cadascú fa una reflexió diferent. J. Boladeras: "Es té o no es té. Hi ha qui s'enorgulleix molt del lloc on viu i hi ha qui sempre hi troba defectes. Cal ser crítics quan és necessari". J. Díaz: "No l'he tingut mai al Baix Llobregat. Però avui que sóc a Sant Feliu no puc evitar sentir-me com a casa i pensar que hi ha alguna cosa que m'he amagat a mi mateixa". M. Cano: "Em sento molt de Molins". A. Cònsul: "La meva comarca és Sant Just i potser els 4 pobles del costat". Però es coincideix en el fet que els vincles s'estableixen sempre a partir del fet cultural.

Les llibreries haurien de ser centres culturals, llocs on passin més coses que la simple compra-venda. Constatació que a Barcelona es fan moltes activitats literàries, però s'hi està menys acompanyat. I que al Baix Llobregat, la comunicació entre pobles és molt difícil, perquè es fan moltíssimes coses a molts llocs i és difícil assabentar-se'n. Però es planteja la idea que tampoc cal donar-ho tot mastegat, que la gent també s'hi ha d'interessar.

BONES PRÀCTIQUES

Món editorial: autoedició de Mecenix, amb seu a Torrelles de Llobregat i editorial Adesiara, a Martorell. Edicions comercials amb editorials importants, amb bona distribució i presència en llibreries. Llibres amb recorregut comercial. Esforç editorial del CECBLL amb Edicions del Llobregat.

Premis literaris: Valoració dels premis Martí Dot i Mercè Rodoreda, que inclouen l'edició comercial del llibre. Premis locals amb vocació expansiva. Premi Delta de narrativa per a dones.

Agenda cultural del CECBLL que arriba a unes 3.000 persones cada setmana.

Referència cultural de les biblioteques, que funcionen arreu: hi ha llibres, debats, possibilitat de comentar coses, fer activitats. Fet igualitari i nucli cultural. S'adapten a la realitat de cada municipi.

PROPOSTES I REPTES DE FUTUR

Mantenir el suport de les institucions als premis literaris, no poden perdre estatus tot i la crisi.

Resoldre la manca de comunicació entre municipis, per tal de promoure millor en tots els àmbits els actes literaris. Es constata la necessitat de dotar-se d'una xarxa prou potent comuna a tots els municipis de la comarca.

Donar suport des de les institucions públiques a la creació d'una agenda cultural comarcal. Al CECBLL se'n construeix una però necessitaria més suport per funcionar millor.

10. EL BAIX PUJA A L'ESCENARI

Esparreguera, 28 d'abril de 2016

Participants: Xavier Mas, membre de la junta del CECBLL, moderador; Vicky Martínez Alvelo, actriu, directora de teatre i promotora cultural; Dolors Canals, actriu, regidora de Cultura Molins de Rei (2003-2007); Ramon Ferrer, regidor de Cultura a Sant Andreu de la Barca; Jaume Antich, gestor cultural, coordinador de l'Atrium a Viladecans.

REFLEXIONS

Públic: S'han fet diverses reflexions centrades a com atreure més públic i més divers. S'ha coincidit a afirmar que a tots els municipis hi ha un cert públic molt fidelitzat, però no s'arriba a bona part de la ciutadania. També s'ha dit que programar fa públic, és a dir, si es té una oferta d'espectacles continuada durant l'any es genera més interès entre la ciutadania.

S'ha plantejat també el debat sobre els espectacles amateurs versus els professionals, ja que en alguns municipis, tot i no existir una gran capacitat de programar espectacles professionals, les companyies amateurs han creat espectacles, tant per al cicle festiu com fora d'aquest.

Finançament: la major part de les experiències explicades a la taula es financen parcialment des dels propis ajuntaments. També s'ha encetat el debat sobre la incorporació de fórmules públic-privades, a partir tant de l'experiència de Molins de Rei i com també de la coproducció del Teatre Núria Espert de Sant Andreu. En aquest sentit, s'ha fet esment de la Llei de mecenatge i del que comporta per al finançament de les arts escèniques.

Comarca com a espai cultural: S'han considerat dos factors que han pogut perjudicar la creació d'una xarxa cultural pròpia al Baix Llobregat: la proximitat amb Barcelona i el tancament dels municipis mateixos.

BONES PRÀCTIQUES

Es compta amb una llarga tradició popular i amateur de teatre, que ha donat fruit al naixement de grans professionals (passions d'Olesa i d'Esparreguera, Els Pastorets a quasi tots els pobles i nombrosos grups amateurs de teatre). Hi ha dos teatres a la comarca amb voluntat d'arribar a tots els baixllobregatins, però es troben en fase de consolidació: l'Atrium de Viladecans i el teatre Núria Espert de Sant Andreu de la Barca. La filosofia de l'Atrium de Viladecans: "treballem perquè ningú tingui excusa per no venir".

El Festival Lola, de teatre, i Contrabaix de música (ara Deltabaix) són exemples positius d'àmbit comarcal, com també ho és l'experiència del Cinebaix, de Sant Feliu de Llobregat. Però si es parla de mecanismes com aquests, imprescindibles per a la cohesió de la comarca, és inevitable parlar de la mobilitat i de les connexions al Baix Llobregat: els municipis estan molt a prop de Barcelona, però molt lluny els uns dels altres. Les comunicacions es configuren, un cop més, com una mancança per a la cohesió.

PROPOSTES I REPTES DE FUTUR

Crear un ens que organitzi circuits compartits pels diferents municipis, cercant vincles amb les entitats i amb els espais de representació, i identificant la singularitat de cada lloc (com per exemple Deltabaix, el Festival Lola i el Cinebaix).

Fer programacions conjuntes i identificar l'especialització i l'ordenació de l'oferta cultural perquè sigui sostenible: no tots els municipis poden tenir un gran teatre que faci una oferta cultural amb espectacles de tot tipus, ni tampoc cal. Però s'ha d'anar a la programació conjunta i diversificada per poder arribar a tot tipus de públic.

Millora les comunicacions, tant pel que fa a la informació com a la mobilitat, és un camí necessari de caminar per assolir una oferta cultural compartida a la comarca, tant en teatre, com en música i cinema.

11. LA CONSTRUCCIÓ SOCIAL AL BAIX LLOBREGAT

Esplugues, 3 de maig 2016

Participants: Emilio Palacios, moderador i membre de la Fundació Utopia; Francesc Castellana, president de la Fundació Utopia Joan N. García Nieto d'Estudis Socials del Baix Llobregat; Josep Maria Rañé, vocal del patronat de la Fundació Utopia; Pura Velarde, vicepresidenta de la Fundació Comarcal d'Associacions Veïnals del Baix Llobregat; Carles Barba, vicepresident Fundesplai.

REFLEXIONS

El Baix Llobregat és resultat d'un procés de diàleg, comunicació i comprensió que va culminar en el constructe social que encara és. Durant el tardofranquisme i els anys de la transició a la democràcia, el territori es va conformar gràcies a la integració, voluntària o forçada, de persones nascudes al Baix Llobregat o vingudes d'arreu. El paper d'aquestes últimes va ser decisiu en la construcció social de la identitat de la comarca. La immigració intraespanyola va representar una transformació social important, que va fer nous paisatges com les ciutats dormitori, sense serveis i amb condicions de vida difícils.

Durant aquelles dècades, el Baix Llobregat va protagonitzar moltes lluites obreres i veïnals que van transformar la seva identitat col·lectiva. Un fort i organitzat moviment obrer va articular una nova identitat col·lectiva, al costat de la lluita per la terra i la resistència pagesa. Els sindicats van organitzar primer una lluita de resistència i reivindicativa, que es transformà progressivament en la lluita per llibertats i contra la dictadura, al mateix temps que mantenien a través dels convenis col·lectius una política intel·ligent de negociació i pacte. Aquestes lluites estaven basades sempre en principis i valors: drets i deures democràtics, solidaritat, igualtat, reconeixement de l'altre. En aquest sentit, el Baix Llobregat va ser un laboratori sindical per a la resta de Catalunya i de l'Estat.

Les lluites obreres i veïnals es van caracteritzar per la unitat d'acció. És important constatar com les lluites obreres troben ressò i solidaritat en el ric món associatiu cultural, artístic i esportiu, que configura també la vida social del Baix Llobregat. A cada poble, podem identificar un casino, un esplai, una coral, etc.; un conjunt d'iniciatives locals que fan que el poble i la ciutat funcionin, i ajuden a conformar la identitat col·lectiva. Aquest procés transformador fou possible gràcies a una resposta mancomunada de moviments sindicals, ciutadans i associatius, més el suport dels governs locals.

El moviment veïnal es defineix per territori, unitat i acció conjunta, pel seu pluralisme, té una cultura del treball en comú, de tocar de peus a terra però pensar en global. La construcció social d'un territori implica: valor social i comunitat. El que defineix el Baix Llobregat "no és el riu sinó la seva capacitat de reacció social".

El Movibaix i d'altres entitats del tercer sector van contribuir a la construcció social de la comarca creant espais de llibertat, de formació per als joves, de canvi, d'establiment de vincles i de participació i de construcció d'identitat col·lectiva. El Baix Llobregat va aconseguir donar centralitat a la perifèria: projecció del que és local al que és nacional i arrelament enfront de la globalitat.

BONES PRÀCTIQUES

El moviment sindical durant tots aquests anys, que ha passat de la protesta a la proposta. I les associacions veïnals, que han anat construint el teixit social.

Valor del diàleg i de les aliances com a elements constructors de la societat del Baix Llobregat

Model de MoviBaix: va néixer amb vocació de sumar esforços d'esplais. Després creix en dimensió, traspasa l'abast territorial del Baix Llobregat i es crea, fa 20 anys, la Fundació Catalana d'Espelai. Així l'educació en el lleure, durant les primeres dècades de democràcia, ha

estat també una aportació important en la construcció de la identitat social de la comarca, i amb la seva pràctica ha ajudat a amortir les desigualtats socials.

PROPOSTES I REPTES DE FUTUR

Moviment veïnal: avui és més plural que abans, per tant, s'ha d'adaptar la forma d'actuar amb gent que té característiques diferents d'aquella època. Les entitats veïnals s'han de readaptar. Calen projectes comunitaris dels moviments veïnals per ajudar la gent, però es necessita la complicitat dels partits i les entitats. Intentar que la gent tingui la possibilitat de pertànyer a una comunitat local i ser-ne protagonista. Això permet construir una identitat.

Cal "repolititzar" la societat, vinculant tot allò que es fa. Per exemple, observar la vida associativa de cada poble i veure el valor que tenen, per ser capaços de relacionar les entitats concretes de cada poble amb les d'altres pobles.

En el context actual, és necessari posar al dia ("aggiornamento") els valors amb què es construí socialment el Baix Llobregat durant els primers anys de democràcia. .

En una situació de crisi profunda com l'actual, l'objectiu principal és "no deixar ningú fora" i perseguir els objectius marcats pel Fòrum Social de la Comarca.

Actualment, cal atorgar als joves el protagonisme clau en la construcció social de la nova identitat de la comarca.

Cal articular mecanismes per acollir millor els nousvinguts darrerament i per superar la desafecció dels ciutadans amb les institucions polítiques.

12. ELS REPTES DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ AL BAIX LLOBREGAT

Sant Feliu de Llobregat, 23 de maig de 2016

Participants: Montse Zapata, periodista imoderadora; Frederic Cabo, director d'Esplugues Televisió; Imanol Crespo, director d'El Llobregat; Silvia Guillén, periodista i locutora de ràdio Sant Feliu; Carme Figueras, consellera del Consell d'Audiovisual de Catalunya.

REFLEXIONS

La comarca del Baix Llobregat compta amb nombrosos i diversos mitjans de comunicació amb bona implementació a nivell municipal: emissores de ràdio, premsa escrita, diaris digitals, canals de televisió, etc. Tot i que hi ha una cadena de televisió, *Esplugues TV*, i un diari, *El Llobregat*, d'implementació comarcals, encara no s'han convertit en mitjans de referència per als baixllobregatins, possiblement pel poc sentiment de pertinença a la comarca i per la valoració d'allò que passa al municipi, que potser és l'àmbit identitari més potent. La comarca genera molta informació però quasi sempre queda supeditada a la de la capital, la proximitat amb Barcelona no deixa créixer uns mitjans de comunicació comarcals, com el *Segre* o *Regió 7*.

Els mitjans de comunicació han de trobar l'equilibri entre el format paper —opinions, entrevistes, reportatges en profunditat— i el digital —notícies, actualitat—; aquest equilibri també s'ha de cercar a nivell comarcal. Abans que els diaris digitals s'imposin, el diari imprès tal com avui l'entendem té recorregut, ja que encara és l'escollit per informar-se per molta gent.

BONES PRÀCTIQUES

Els diaris digitals s'han unit a les emissores de ràdio a ser els primers de donar les notícies; tenen la immediatesa com a punt a favor. Aquests mitjans faciliten la comunicació entre els ciutadans i ajuden a la cohesió social local.

El Baix Llobregat és la segona comarca de Catalunya amb més ràdios locals. Les ràdios municipals tenen una llarga trajectòria i es mantenen al llarg dels anys, ampliant la seva oferta a través de les xarxes socials. Les ràdios locals compleixen la funció social de comunicació i han estat escola de periodistes.

Les xarxes socials permeten als mitjans de comunicació tradicionals, com la ràdio, fer més difusió de la seva programació i activitats, i són una oportunitat per replantejar-se la comunicació amb els oients. Ara bé, a la xarxa hi pot haver opinió i informació no contrastada, i en canvi els mitjans de comunicació han de comprovar la veracitat del que publiquen i aplicar els principis ètics recollits al codi deontològic de la professió periodística.

PROPOSTES I REPTES DE FUTUR

S'apunta l'oportunitat de crear una ràdio comarcal. Les ràdios tenen públic, tenen penetració en la societat i són econòmicament més sostenibles que la televisió. Destaca la vocació de servei i la facilitat de la interactivitat amb els oients d'aquestes emissores. Cal superar la situació actual: existeix un informatiu comarcal però que consisteix en una juxtaposició de les diferents informacions locals.

Generar continguts per interessar el conjunt del territori. La dependència econòmica dels mitjans locals pot interferir en la independència informativa. Proposta de crear una capçalera comarcal de referència que fos público-privada.

PREGUNTES OBERTES

Hi ha discrepàncies sobre la finalitat i el format dels butlletins municipals: han d'informar només de les accions de l'ajuntament o bé han d'incorporar informacions de les associacions del pobles?

I el paper de les subvencions? Sembla que la funció de les subvencions ha de ser garantir el dret de la ciutadania a rebre informació, però es manifesten diverses opinions. Quan es dona una subvenció, pública o privada, és a canvi de poder incidir en la informació.

Quin és el futur dels mitjans de comunicació a la comarca? Com es pot crear una plataforma d'interès comarcal? Com s'enriqueixen els mitjans els uns als altres i aprofiten sinergies? Com aconseguim despertar el sentiment de pertinença dels ciutadans baixllobregatins?

13. L'ESPORT AL BAIX LLOBREGAT

Sant Boi de Llobregat, 24 de maig de 2016

Participants: Francesc Ollé, moderador, membre de la junta del CECBLL; José Manuel Hernández, president del Club de Bàsquet Cornellà; Conrad Felip, cap d'Esports de l'Ajuntament de Sant Boi; August Tarragó, director de l'empresa de serveis esportius Llop Gestió; Cristina Ribes, directora de Gasol Foundation; Salvador Valls, president del Consell Esportiu del Baix Llobregat.

REFLEXIONS

L'esport és un fenomen cultural i educatiu, transmissor de valors, que alhora pot ser una mostra de les conductes més primàries de les persones. Per tant, va més enllà de les federacions: també es desenvolupa als clubs, a les escoles, a les instal·lacions municipals, etc.

Hi ha tres qüestions clau entre les entitats esportives: el tipus de relació que s'ha d'establir entre l'àmbit públic i el privat; l'adaptació a la nova normativa fiscal; i l'equilibri entre la funció de servei públic de l'esport i la seva potència com a sector econòmic.

Es remarca la importància de l'esport com a sector econòmic. El PIB català del sector esport (2,2%) és superior al del sector automobilístic, per exemple. Es veu necessària la col·laboració entre el sector públic i el privat en tot el que fa referència a l'oferta esportiva.

En el torn d'intervencions del públic es planteja major o menor participació femenina en l'esport, i es constata el fet que, en passar a categories superiors, deixen l'esport més noies que nois, i algunes noies que voldrien accedir a nivells de competició superiors tenen més dificultats per aconseguir-ho que els nois. En la resta d'edats, és similar una i altra. S'observa una invisibilitat de les dones en l'esport, no per què no el practiquin, que ho fan, sinó perquè els mitjans de comunicació valoren més l'esport masculí i, així l'esport femení esdevé invisible.

S'assenyala una proliferació de les pràctiques esportives a la natura, i es reflexiona sobre la necessitat de trobar un equilibri entre l'explotació i la conservació del territori. L'esport pot ser una bona eina per ensenyar a estimar el medi natural.

No es té prou en compte el caràcter transversal de l'esport a nivell social i institucional. Cada ajuntament promou i duu a terme els seus propis projectes, no havent-hi projectes ni reflexions conjunts a nivell comarcal. Igualment les entitats esportives no arriben a articular dinàmiques conjuntes i es concentren en els seus respectius sectors: esport de base, esport de lleure, esport federat, esport salut... Cal incentivar la coordinació comarcal de les entitats esportives al voltant del valor afegit que té l'esport en la societat actual: la contribució a una millor qualitat de vida sobre la base de l'autorealització personal i col·lectiva, la cohesió social i l'acollida i integració dels nouvinguts.

BONES PRÀCTIQUES

Es valora molt positivament el programa de promoció de l'esport escolar del Consell Comarcal i també la quantitat i la qualitat d'espais naturals, urbans i instal·lacions esportives de la comarca. I també la promoció dels hàbits de vida saludables entre els infants i joves que du a terme la Gasol Foundation, fomentant un estil de vida no sedentari per combatre l'obesitat infantil.

REPTES I PROPOSTES DE FUTUR

Es planteja com un repte important fer més visible la incorporació de la dona a la pràctica de l'esport en totes les franges d'edat. També el fet de considerar l'esport com una eina inclusiva, que facilita la inclusió dels nouvinguts. Cal donar resposta als problemes de mobilitat viària i de seguretat que acompanyen sovint els esdeveniments esportius. Potser s'haurà de legislar en aquest sentit.

S'ha de treure rendiment de tot el patrimoni de la comarca (platges, muntanyes, riu i instal·lacions esportives de primer ordre), fomentant el creixement del turisme esportiu. Establir una bona convivència entre el sector públic i el sector privat.

Convocar, per part de les entitats esportives de la comarca, un Fòrum Social de l'Esport on es debatin les problemàtiques actuals de les entitats i es defineixin les sinergies que reforcin el sector.

14. EDUCACIÓ, FAMÍLIA I TERRITORI

El Prat de Llobregat, 26 de maig de 2016

Participants: Gemma Tribó, CECBLL, moderadora; Josep Maria Pérez, director dels Serveis Territorials d'Ensenyament del Baix Llobregat; Carles Xifra, Fundació Catalana de l'Esplai; Joan Carles Navarro, cap d'Educació del Prat de Llobregat; Roser Batlle, Aprenentatge i Servei; Antoni Moga, mestre i psicopedagog.

REFLEXIONS

L'educació ha d'adoptar mètodes innovadors que reforcin l'autonomia cognitiva: ensenyar a aprendre a aprendre, proporcionar autonomia personal i professional, i formar en les competències socials. L'escola d'avui ha d'ajudar els infants a ordenar la informació que hi ha a la xarxa i els mestres han de fer més de tutors que acompanyen els alumnes en projectes que de transmissors d'informació. Això exigeix un canvi de paradigma educatiu.

Cal compatibilitzar la qualitat educativa amb l'equitat social. El sistema públic és el que acull els infants de les classes populars i, darrerament, un bon sector de classe mitjana, sectors que l'actual crisi ha empobrit i castigat. S'han de reforçar els recursos, humans i materials, de les escoles i els instituts públics, si no, mancarà l'equitat i, per tant, no hi haurà igualtat d'oportunitats. Qualitat i equitat van lligats: cal incrementar la qualitat del sistema per reduir les desigualtats.

L'escola ajuda a igualar les oportunitats educatives dels infants, però l'espai no lectiu és encara un espai de desigualtat i exagera les desigualtats. A l'educació en el lleure el factor socioeconòmic té un paper important: hi ha famílies que no s'ho poden permetre. Bona part de la batalla per la qualitat té lloc fora de l'àmbit de l'escola.

Un projecte innovador ha d'estar integrat en un projecte sistèmic de centre, compartit per tot el claustre. No es tracta de canviar de metodologia sinó de fer un canvi de paradigma centrat en l'infant com a protagonista de l'aprenentatge.

L'educació és un procés lent i els educadors i educadores han de frenar la impaciència, reforçar l'autoestima i ser conscients que van contra corrent. Hi ha d'haver un canvi en la mentalitat del professorat, en la cultura organitzativa del centre, un canvi que és personal, de cultura professional, de visió de l'infant a nivell de ciutat.

BONES PRÀCTIQUES

A l'Hospitalet es va plantejar, el 2007, una intervenció educativa perquè educació i cohesió anessin coordinades, i això ha reduït les desigualtats educatives. Els Plans educatius d'entorn i una política pública d'aprenentatge i servei (nois i noies aprenen fent alguna cosa útil per a la ciutat) ha produït un increment de qualitat educativa: més graduats, més alumnes amb excel·lència, menys absentisme i disminució de la mediació. Els petits canvis poden funcionar i poden fer créixer la qualitat educativa i l'equitat social.

El Prat atorga beques perquè infants i adolescents participin en activitats extraescolars o d'estiu, i se'n fa el seguiment prenent com a referència l'infant i el seu procés com a persona.

Experiència francesa on mensualment els diferents agents educatius es reuneixen (escola, entitats, ajuntament, famílies...) per articular i valorar la coordinació entre el temps lectiu i el no lectiu dels infants i joves. Altres països també ho practiquen.

Hi ha models d'èxit al Baix Llobregat: projectes d'impuls de la lectura, tallers d'estudi assistit, polítiques de prevenció de risc, prevenció de l'absentisme escolar (El Prat), comunitats de pràctiques relacionades amb la formació permanent del professorat, orientació educativa de caràcter competencial...

PROPOSTES I REPTES DE FUTUR

Incrementar l'accés a l'educació postobligatòria (un 20% d'alumnes als 24 anys no tenen cap titulació) i reduir la segregació. Acabar l'educació als 24 amb titulació professional.

Millorar l'aprenentatge dels idiomes, tema global de país, no només comarcal.

Fomentar l'Aprenentatge i servei que aporta a la innovació educativa tres canvis: en la concepció del talent —talent col·lectiu i compromès—, en el concepte d'excel·lència del centre educatiu —l'excel·lència com una eina al servei de la comunitat— i en l'augment del capital social de les poblacions, que tenen més capacitat d'afrontar els reptes i generar confiança entre les persones.

Cal afavorir la interrelació entre l'oferta cultural, social, comunitària i l'escola. L'educació va més enllà de l'escola. El que passa a l'escola s'ha de poder reproduir en altres espais. Es valoren positivament els Plans d'entorn, les experiències d'aprenentatge i servei, i l'ajut i suport que alguns ajuntaments donen a l'ensenyament obligatori.

Perquè els docents s'impliquin amb l'entorn i innovin necessitem centres educatius que treballin per projectes, amb equips estables i projectes compartits, on la interacció escoles / ajuntaments / famílies / territori sigui una realitat.

La innovació no pot dependre només de la voluntat i de l'esforç del professorat, i no és el mateix nedar contra corrent que fer-ho a favor. El context institucional i polític ha d'acompanyar els centres educatius. No oblidem el vessant polític, sense un marc polític i institucional a favor no es pot exigir aquest canvi als docents. Un camí és que els mestres innovadors ensenyin als que volen canviar i adaptar-se al nou paradigma. L'administració hauria de facilitar recursos. Alhora cal que el professorat innovador de la comarca s'organitzi.

PREGUNTES OBERTES PER AL DEBAT

Les polítiques educatives públiques s'estan centrant en l'educació formal: no hauríem de tenir una mirada més àmplia? Quina mena de comunicació es dona entre els agents del sistema? El centre educatiu, esportiu, de lleure..., afavoreix l'entrada de les famílies i la possibilitat de participar? Quins valors s'hi promouen? Són coherents? Un promou l'esforç i l'altre rendir-se davant una frustració?

El canvi educatiu no el pot desenvolupar sola ni l'escola, ni la família, ni l'administració: com han d'interactuar els agents educatius en el territori per impulsar el nou paradigma educatiu?

Com s'aconsegueix el canvi sistèmic? Possiblement a nivell territorial o sectorial, ni micro i macro, cal cercar el nivell intermedi que ho faci possible: potser el municipi?

15. EL PAISATGE DE PEDRA SECA COM A PATRIMONI CULTURAL

Begues, 3 de juny de 2016

Participants: Víctor Mata, vicepresident del Centre d'Estudis Beguetans (CEB) i membre de la Land Art Associació Catalana; Laura Granados, regidora de Cultura i Patrimoni de l'Ajuntament de Begues; Joan Vilamú, tècnic del Servei de Medi Natural del Parc Natural de la Serra de Collserola; Josep Maria Boronat, arquitecte i membre de l'Associació d'Arquitectes per a la Defensa i la Intervenció en el Patrimoni Arquitectònic (AADIPA); i Rosa Vendrell, divulgadora de la pedra seca i membre de la Coordinadora d'Entitats per la Pedra Seca i del Centre d'Estudis Subirats.

REFLEXIONS

A diferents municipis de la comarca (Begues, Vallirana, Molins de Rei i Olesa) hi ha persones interessades a buscar, catalogar i restaurar les barraques de pedra seca dels seus termes. La pedra seca és un valor de la comunitat baixllobregatina. De moment, només s'han trobat barraques al vessant del Llobregat de la serra de Collserola.

Hi ha diverses tipologies de construccions de pedra seca. El que és patrimoni en les construccions de pedra seca és la tècnica de construcció. La restauració de les barraques pot convertir-se en una "festa popular". Cal, però, que aquestes restauracions sempre respectin la tècnica amb què van ser construïdes. Hi ha diverses institucions relacionades amb el món de la pedra seca, entre elles la Coordinadora d'Entitats per la Pedra Seca i la Coordinadora Internacional de la Pedra Seca.

BONES PRÀCTIQUES

L'ajuntament de Begues, juntament amb el Centre d'Estudis Beguetans, considera les barraques de pedra seca patrimoni i símbol d'identitat del municipi, i promou iniciatives de localització, catalogació, difusió, manteniment, senyalització i consolidació d'aquestes barraques. Duen a terme una iniciativa de Land Art per a la preservació del paisatge de pedra seca.

Des del 2005, el Consorci del Parc de Collserola ha pres interès per les barraques de pedra seca i en promou la conservació i valorització. A Sant Feliu de Llobregat, a la finca Can Ferriol, hi ha dues barraques de pedra seca municipals. A Vallirana s'ha establert un sistema d'apadrinament de les barraques de pedra seca per fomentar-ne la conservació. L'abril de 2016 es va aprovar la declaració de "Bé Cultural d'Interès Nacional" (BCIN) a cinc barraques de pedra seca de Mont-roig.

PROPOSTES I REPTES DE FUTUR

Cal potenciar la pedra seca com a element amb valor històric, cultural i simbòlic dels baixllobregatins. Es podria intentar datar les diferents barraques i construccions de pedra seca localitzades a la comarca. Potser seria interessant introduir la tècnica de la pedra seca en obres de nova construcció.

PREGUNTES OBERTES

Com han de catalogar els ajuntaments les barraques de pedra seca i quin nivell de protecció els han de donar?

5. ALTRES ACTIVITATS (CONFERÈNCIES, VISITES, TROBADES...)

1. TROBADA MEMORIALISTA: CONSTITUCIÓ DE LA XARXA DE MEMÒRIA DEMOCRÀTICA DEL BAIX LLOBREGAT

Sant Feliu de Llobregat, 6 de maig de 2016

Convocada pel Centre d'Estudis del Baix Llobregat (CECBLL) s'ha celebrat una trobada d'entitats memorialistes de la comarca a l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat el dia 6 de maig de 2016, a Sant Feliu de Llobregat, amb l'objectiu de constituir una xarxa de Memòria Democràtica del Baix Llobregat.

Participants: Sra. Conxita Sánchez Medina, presidenta del CECBLL; Sr. Josep San José, alcalde de Sant Feliu de Llobregat; Sr. Lluís Montfort, conseller de Cultura del Consell Comarcal; Sra. Meritxell Plana, Subdirectora de Memòria, Pau i Drets Humans; Sr. Plàcid Garcia-Planes, director del Memorial Democràtic; Sr. Josep Padró, CECBLL; Sr. Francesc Viso, coordinadora dels Centres d'Estudi de parla catalana; Sr. Carles Vallejo, Memòria Democràtica de la Seat; Sra. Carmen Romero i Sra. Tina Merino, representants de l'Associació de Memòria Històrica del Baix Llobregat; Sra. Gemma Tribó, CECBLL; M. Luz Retuerta, Arxiu Comarcal del Baix Llobregat; Sr. Francesc Ollé, CECBLL; Sra. Anna Páez, Arxiu de Cornellà de Llobregat; Sra. Maribel Ollé, investigadora; Sra. Roser Calpe, Arxiu de Sant Vicenç dels Horts; Sra. Maria Quintana, Sr. Francesc Blasco i Palmira, del Centre d'Estudis de Sant Just Desvern; Sr. Jordi Amigó, Arxiu de Sant Just Desvern; Sr. José Fernández Segura, Fundació Utopia; Sr. Raül Carretero, Federació Obrera Molins de Rei; Sr. Frederic Prieto, L'Avenç de Cornellà; Sr. Josep M. Gelabert, Arxiu de Sant Feliu de Llobregat; Sr. Jordi Serra, regidor de cultura de Collbató; Sr. Manel Martínez, regidor de Cultura de Sant Feliu de Llobregat; i Sra. Neus Ribas, CECBLL.

Després de dues hores de debat i participació ens prengueren els acords següents:

- a) Crear una xarxa de Memòria Democràtica del Baix Llobregat de la qual formaran part les entitats presents a la trobada.
- b) Convocar una reunió anual de la Xarxa de Memòria Democràtica del Baix Llobregat amb l'objectiu de compartir les activitats i projectes que realitzen les diferents entitats.
- c) Fer inventari de les experiències i les tasques memorialistes realitzades per les diferents persones i entitats presents a la reunió i canalitzar tota aquesta informació en el web del Memorial Democràtic del Baix Llobregat, facilitant l'enllaç amb el web del Memorial Democràtic de Catalunya.
- d) Constituir un consell de coordinació amb presència del Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, la Coordinadora d'Estudis de parla catalana i el Consell Comarcal.

Finalment, a proposta de la Sra. Gemma Tribó, es té en compte per al futur de la Xarxa la possibilitat de convocar una recerca col·lectiva sobre temes de Memòria Històrica de la comarca (exili, refugiats, cost de la guerra...), i també fer una crida als instituts de la comarca per conèixer els treballs de recerca de segon de batxillerat sobre temàtica memorialista. La Sra. Mari Luz Retuerta recorda que gràcies a Edurecerca i a premis atorgats en anys anteriors

es disposa de treballs de recerca sobre aquesta temàtica.

2. MEMÒRIA I DIÀLEG

Debats organitzats conjuntament entre **EL BAIX LLOBREGAT A DEBAT** (CECBLL) i l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat (2015-2016). Sant Feliu de Llobregat, Arxiu Comarcal

- a. ASSOCIACIONS DE VEÏNS**
- b. CONTRA LA VIOLÈNCIA MASCLISTA**
- c. DESOBEDIÈNCIA CIVIL**

a. Diàleg amb les associacions de veïns

El propòsit d'aquest esdeveniment és parlar des d'una perspectiva històrica i de present de les associacions de veïns i veïnes a la comarca. Intervenien: Albert Recio, professor del Departament d'Economia Aplicada de la UAB, que explica la trajectòria d'aquest moviment, i Clara Carme Parramon, antropòloga, que tracta de les vocalies de dones de les associacions de veïns i veïnes en l'origen de les associacions de dones de la comarca.

Es vol aprofitar aquest acte per apropar el nou Arxiu als moviments veïnals i a les persones que hi estan o hi van estar vinculades en el passat. S'ofereix un dossier de documents sobre aquest tema i, després de l'acte, es fa una visita guiada al nou equipament en la que es posarà especial èmfasi en la documentació relacionada amb el moviment veïnal i les vocalies de dones que custodia l'Arxiu. L'objectiu és triple: revelar l'empremta que aquests col·lectius han deixat al Baix Llobregat, fruit de la importància de la seva actuació en l'esdevenir històric d'aquest territori; fomentar el valor dels documents com a garants de la memòria col·lectiva, i afavorir l'intercanvi i la transmissió de coneixement.

b. Contra la violència masclista

A l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat es va realitzar l'acte "Memòria i Diàleg amb els col·lectius per a l'eradicació de la violència masclista al Baix Llobregat" (24 de novembre 2005), en el qual van intervenir tres expertes: Marta Selva, Mercè Claramunt i M. Luz Retuerta, que van oferir la visió de la violència masclista des dels mitjans de comunicació, des de l'advocacia i des de la història. També hi van participar la regidora de Polítiques d'Igualtat de Sant Feliu de Llobregat, Lidia Muñoz, i la presidenta del Centre d'estudis Comarcals del Baix Llobregat, Conxita Sánchez. Va cloure l'acte Enric Carbonell, conseller de Règim Interior, Hisenda i Acompanyament Local del Consell Comarcal del Baix Llobregat, i l'alcalde de Sant Feliu de Llobregat, Jordi San José.

En l'acte es van donar a conèixer els materials de l'Arxiu Comarcal en relació amb la violència masclista; entre d'altres, part de les Cartes del Consultori d'Elena Francis, i es van tractar els diferents aspectes que incideixen en aquest procés, com l'ideari social i actituds que promouen estereotips de gènere i rols patriarcals. Es va destacar la preocupació que existeix per l'elevat nombre d'ordres de protecció denegades, especialment a Catalunya i al Baix Llobregat, i per la doble victimització de les dones maltractades. Segons les dades de l'Observatori del Consejo del Poder Judicial, el 65% de les ordres sol·licitades al Baix Llobregat van ser denegades l'any 2014.

c. Diàleg amb col·lectius que han practicat la desobediència civil

L'acte, organitzat per l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat i el Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat té el propòsit d'establir un diàleg entre els col·lectius que han practicat i/o practiquen la desobediència civil en democràcia (feministes que van lluitar per la planificació familiar i el dret de l'avortament, persones del moviment per la insubmissió, col·lectius a favor dels sense papers, membres de la Plataforma d'Afectats per l'Hipoteca, del 15 M, Okupes, moviment independentista de l'Assemblea Nacional de Catalunya, entre altres). L'historiador i professor de Ciència Política a la UAB, Enric Prat, va introduir el concepte de "desobediència social en democràcia" des d'una perspectiva històrica per aterrar a l'acció dels col·lectius que la practiquen en l'actualitat.

El públic assistent va dialogar amb tres interlocutors: els i les protagonistes d'aquests col·lectius, els documents que han generat i que resten guardats a l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat i les persones dedicades a la lluita, l'estudi i la divulgació d'aquest tema concret. Es va lliurar un dossier amb documents de l'Arxiu sobre aquest tema de diversos períodes i fons, es va veure una petita exposició i es va fer una visita guiada a les instal·lacions de l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat.

El propòsit era triple: revelar l'empremta de la lluita dels col·lectius que han practicat i practiquen la desobediència civil en democràcia, captar documentació que permeti estudiar aquest tema al Baix Llobregat i afavorir la recerca sobre aquests moviments.

El professor Enric Prat va fer, en la seva condició d'historiador i activista, un primer lliurament de documentació del moviment per la pau dels anys vuitanta.

3. LA NOVA GESTIÓ DEL PATRIMONI: L'EXEMPLE DEL ROMÀNIC AL BAIX LLOBREGAT

Monestir de Sant Ponç de Corbera, Cervelló, 7 de juny de 2016

Conferència a càrrec de Montserrat Pagès, doctora en història de l'art per la Universitat de Barcelona.

Participants: Frederic Prieto, membre del CECBLL, conductor de l'acte; Conxita Sánchez, presidenta del CECBLL; José Ignacio Aparicio, alcalde de Cervelló; Montserrat Febrero, alcaldessa de Corbera de Llobregat; Xavier González, alcalde de La Palma de Cervelló.

RESUM

La conferència "El romànic al Baix Llobregat" descobreix als assistents la importància artística del romànic de la comarca. El Baix Llobregat compta amb nombrosos elements patrimonials de gran valor, alguns dels quals daten de l'època medieval. El monestir de Sant Ponç de Corbera (segle XI), on es duu a terme la conferència, n'és el gran exemple: és l'edifici del primer romànic més ben conservat de Catalunya.

El fet que aquest monestir no gaudís d'èpoques esplendoroses en el passat ha contribuït a fer que es conservés en perfectes condicions, però Montserrat Pagès recorda que, si el patrimoni cau en l'oblit i no es visita, també pot repercutir negativament.

Tots els alcaldes estan d'acord que el patrimoni s'ha de conservar i difondre, ha de servir com a element d'identitat i de cohesió. Cal trobar noves maneres d'ensenyar a la ciutadania que el

Baix Llobregat també té elements romànics, ja que la major part de la població ho ignora; és imperdonable fer cinquanta o cent quilòmetres per veure edificis romànics i no visitar els d'aquí.

6. APORTACIONS DE LES COMUNICACIONS I ALTRES FORMES DE PARTICIPACIÓ

Hi ha models d'èxit al Baix Llobregat: projectes d'impuls a la lectura, tallers d'estudi assistit, polítiques de prevenció de risc, prevenció de l'absentisme (El Prat), comunitats de pràctiques relacionades amb la formació permanent del professorat, orientació educativa de caràcter competencial...

1. Francesc Prieto Rius: "La necessària valoració de la memòria i el patrimoni industrial a Catalunya"

La comunicació explica com a mitjan segle XX, a Gran Bretanya neix el concepte de "patrimoni industrial" vinculat als esforços per protegir de la destrucció fàbriques i màquines que simbolitzaven la primera revolució industrial. El concepte s'introdueix a Catalunya durant la crisi industrial iniciada el 1973, que a més d'atur va comportar la desaparició d'algunes fàbriques i va generar els primers paisatges industrials desolats com al barri de La Almeda, a Cornellà, on la fàbrica Laforsa abandonada s'erigia com a símbol de la crisi. La reacció als efectes destructors de la crisi va ajudar a prendre consciència de la vàlua del patrimoni industrial, que calia preservar, i així ens varen salvar fàbriques pioneres del procés d'industrialització de Catalunya. L'any 1979, la creació a Terrassa del Museu de la Ciència i la Tècnica i d'Arqueologia Industrial de Catalunya va amortir la destrucció de patrimoni industrial. Al Baix Llobregat tenim exemples positius de preservació de patrimoni industrial: la colònia Bertand a Sant Feliu de Llobregat, la fàbrica de ceràmica La Baronda d'Esplugues, o les fàbriques Samaranch, Malvehy i la més antiga del tèxtil Ferrer i Mora (1858), coneguda popularment com "El Moli", a Molins de Rei. Al costat d'aquests exemples n'hi ha molts de negatius: la pèrdua d'alguns edificis de l'antiga SEAT a la Zona Franca o la desaparició de Can Girona al Poble Sec.

Actualment, alguns especialistes opinen que la societat catalana ha quedat endarrerida en la protecció del "patrimoni industrial" respecte de comunitats autònomes amb una menor història industrial. Preocupa també la desaparició de material d'arxiu de les fàbriques abandonades, així com l'escassa sensibilitat de les empreses per tenir cura del material d'arxiu.

Un element positiu que posa re relleu el patrimoni de les empreses és la creació de memorials, com ha succeït a la SEAT, però en tenim pocs casos. Per evitar el risc que desapareguin edificis industrials emblemàtics, que tenen un alt grau de significació històrica, s'aconsella protegir-los, conservar-los i donar-los altres usos. L'autor aposta per un canvi d'estratègia, per una recuperació del "valor d'ús" que afecta les restes del patrimoni industrial al qual s'ha atorgat el valor de "bé cultural" per protegir, necessari per aconseguir que el "patrimoni industrial" acumulat històricament serveixi per comprendre la història i explicar-la a generacions futures.

2. Conxita Solans Roda: "Molins de Rei: El teatre, el cant coral i el cinema, a debat"

El títol de la comunicació resumeix els eixos de reflexió que proposa l'autora: l'evolució contemporània del teatre, el cant coral i el cinema a Molins de Rei a partir de revisar la

bibliografia local referida a les tres activitats culturals. Per analitzar i aprofundir en la situació actual, l'autora entrevista tres persones expertes, una de cada àmbit. Aporta coneixements que ens ajuden a dibuixar l'evolució d'aquestes activitats a Molins de Rei, des dels seus inicis fins al temps present, i ens proporciona informació sobre la rica vida associativa de caràcter cultural que ha viscut la vila i, fins a cert punt, ens avança propostes de futur.

Les retallades públiques que la crisi ha provocat han afectat la realització d'alguns projectes, però l'activitat cultural ha buscat noves formes i s'ha adaptat. Les respostes de Dolors Canals (teatre), Maria Casals (cant coral) i Pere Vila (cinema), recollides als annexos, indiquen la recerca de nous camins d'expressió cultural principalment gràcies a la creativitat i a l'enginy (teatre de petit format), però també a les tecnologies (cinema).

S'observa una voluntat de superar les dificultats d'una deficient xarxa de comunicacions, i d'estar al dia del que s'està produint culturalment en diferents llocs de la comarca. Els pobles volen conservar la pròpia identitat cultural, però sembla que ha arribat l'hora d'aprendre a col·laborar, de compartir valors i sinergies i de buscar solucions col·lectives que vagin més enllà de la comunitat local, d'aprendre a compartir sense competir. Es tractaria de crear un mapa d'especialització cultural aprofitant el que cada poble té, però fer-ho amb projecció comarcal, donant satisfacció a les necessitats culturals dels ciutadans de la comarca. Potser la cultura no està en una període de crisi, sinó d'expansió i de transformació.

3. Jordi Fortuny: "La possible premsa de referència al Baix Llobregat i l'Hospitalet"

La comunicació ens explica el canvi que han sofert els mitjans de comunicació públics i privats a la comarca durant les darreres tres dècades. Al Baix Llobregat el punt de partida era modest, per això el canvi ha estat més intents que en altres zones de Catalunya. D'unes quantes publicacions impreses de pagament, de diferent periodicitat, de caràcter local i amb tiratges força modestos, s'ha passat a una oferta força diversificada on les publicacions gratuïtes de periodicitat mensual són les dominants, sovint són locals, però n'hi ha sis de supralocals i cinc d'àmbit comarcal o gairebé.

La premsa digital actual de la comarca és prou rica: 16 diaris digitals, 11 de caràcter local i cinc d'àmbit comarcal. En aquest sentit la digitalització i l'abaratiment de costos d'edició ha permès intensificar el periodisme hiperlocal, molt desenvolupat a Europa i a Estat Units. A més d'aquestes iniciatives privades, la comarca compta amb un ampli conjunt de mitjans de comunicació de titularitat pública (ràdios municipals, butlletins municipals i portals de notícies dels ajuntaments), que trenta-cinc anys enrere tenien poca presència i que actualment representen una oferta agregada molt important, que complementa l'oferta impresa i digital d'iniciativa privada. La comunicació està complementada amb un cens de publicacions comarcals.

4. Emilio Palacios Fundació Utopia-Joan N. García Nieto d'Estudis Socials del Baix Llobregat: "Construcció social del Baix Llobregat"

L'autor ens presenta el territori com una construcció social i analitza quins són els processos dialèctics mitjançant els quals s'arriba en aquesta construcció. El territori no es pot construir

sense una mobilització col·lectiva d'actors i sense aplicació dels recursos territorials. Els pilars de la construcció territorial del Baix Llobregat als anys vuitanta, que Emilio Palacios ressaltava i posa en perspectiva, són la coordinació dels actors socials, la valoració dels recursos i la construcció col·lectiva del nostre territori. Així, el Baix Llobregat com a construcció social és resultat d'un procés de diàleg, comunicació i comprensió que va sorgir del diàleg d'aquests tres elements que han fet del territori en el constructe social que encara és.

En el passat, no tan llunyà, vam ser capaços de fer-los servir de manera adient. I de cara al futur, que ja és aquí, convé fer memòria d'aquella construcció per poder emprendre el camí de la construcció territorial de demà.

5. Jordi Jiménez Zamora: "Tres novetats i una polèmica. Notícia de tres conjunts patrimonials procedents del Palau de la Torre Blanca."

L'autor ens explica les vicissituds i la polèmica a l'entorn de tres conjunts patrimonials procedents del Palau de la Torre Blanca, situada dins el Parc de la Torre Blanca de Sant Feliu de Llobregat. Un primer conjunt són els baix relleus, atribuïts a l'artista renaixentista Damià Forment, que fins a mitjan segle XIX eren presents al Palau que els marquesos posseïen al carrer Regomir de Barcelona, i una part d'aquest conjunt forma part de l'estructura actual del Temple al Parc de Torreblanca. L'autor defensa que al dit temple s'hi troben vuit pedestals decorats amb trofeus romans. L'altre element patrimonial són dues peces de les quals tenim constància que eren, al llarg del segle XIX i XX, a la finca de Torre Blanca i que actualment estan dipositades a la seu barcelonina del Museu d'Arqueologia de Catalunya. I el tercer conjunt és un altar romà, originari de Cartagena, conegut de manera habitual com *l'Ara Pacis*.

J. Jiménez ens mostra com el patrimoni arqueològic, arquitectònic o artístic pot ser utilitzat de diverses maneres que superen, sovint, la visió idíl·lica, asèptica i neutral que moltes vegades volem atorgar-li. El patrimoni se'ns mostra com un element més d'una societat en conflicte permanent i, per tant, la seva configuració –comprensió– definició no és aliena a aquest conflicte. L'autor proposa acceptar aquest punt de partida per afrontar un ús present i futur del patrimoni que ens ajudi en la configuració d'una societat més heterogènia, més complexa però més democràtica.

6. Maite Carranza, escriptora: "La creació sense els creadors. Què és la cultura? Qui la genera?"

Després d'exposar-nos una visió crítica de la denominada cultura popular (festes majors, gegants, sardanes, grallers, castellers...) com aquella que no es transforma i rep ajuts públics perquè servei la tradició dels pobles, l'autora es planteja si aquesta és la veritable cultura viva o bé cal recolzar la cultura dels creadors de les manifestacions culturals que sí que recullen els problemes socials més punyents del nostre món: cinema, literatura, música, escultura, pintura...

L'autora posa el dit a la nafra en fer-nos reflexionar com aquests creadors estan abandonats a les lleis del mercat i, per tant, sotmesos a una supervivència de misèria. Fan un treball creatiu que, si bé és difós, a vegades, per les institucions, mai la seva feina és ben retribuïda i

protegida. L'obra d'art és separada del creador i valorada, però s'ignora el procés de treball de l'obra d'art i la seva remuneració, s'ignora l'esforç del creatiu que l'ha fet possible, sembla com si l'art fos pluja de primavera que cau espontàniament del cel.

Per revertir aquesta situació, Maite Carranza fa la Proposta de Foment de Creació Cultural al Baix Llobregat. L'objectiu és protegir els creadors i fomentar la creació artística, a partir del treball mancomunat de 5 municipis, i fer-ho alternativament i anualment en els diversos àmbits creadors de cultura.

7. Carles Barba Boada, vicepresident de Fundesplai: "Esplais, Movibaix i Fundesplai. L'aportació de l'educació en el lleure en la construcció social del Baix Llobregat".

L'autor analitza una de les experiències articuladores del territori que, al costat del moviment obrer i el moviment veïnal, també ha contribuït a la construcció social del Baix Llobregat durant els darrers cinquanta anys: el moviment "d'educació en el lleure" dels esplais i caus de la comarca. Un referent important va ser el Movibaix, que va néixer amb la vocació explícita de "fer comarca" i de connectar a nivell territorial realitats d'esplai locals. El Movibaix va ser la llavor del que avui és Fundesplai, la Fundació Catalana de l'Esplai, una de les entitats cabdals del lleure educatiu i del tercer sector a Catalunya.

La comunicació fa un recorregut històric d'aquesta experiència des dels seus orígens, l'any 1969, fins al 2016, i aporta alguns elements de context i anàlisi que l'expliquen. És l'anàlisi d'una història col·lectiva de quaranta-cinc anys, que enllaça el llunyà Club Infantil Juvenil Bellvitge amb l'actual Fundesplai, ordenada en cinc etapes. La primera (1969-1979) va ser la creació d'esplais a barris i pobles del Baix Llobregat al final del franquisme; la segona va de 1979 al 1983, i coincideix amb els anys dels primers ajuntaments democràtics; la tercera, de 1984 a 1995, són els anys de creixement i efervescència, en què es crea el MOVIBAIX. Durant la quarta etapa (1996-2006) es constitueix la Fundació i la Federació Catalana de l'Esplai, moment de creixement i desenvolupament del projecte. Durant la cinquena etapa (2007-2016), que ens porta fins a l'actualitat, es construeix el Centre Esplai a Sant Cosme, que atorga centralitat a la perifèria i situa l'educació en el lleure del Baix Llobregat en un context global.

Actualment, en moments d'escenaris globals, convé posar de relleu que les experiències locals, la construcció d'identitats, el factor proximitat i l'establiment de vincles són el que possibiliten també sumar esforços amb d'altres, anar més enllà, incidir en àmbits de país i globals i construir somnis de futur.

8. Carles Serret i Roger Mirabent: "1976-ONZE DE SETEMBRE-2016. L'Assemblea democràtica de Sant Boi de Llobregat"

Els dos autors d'aquesta comunicació ens situen cronològicament en l'etapa postfranquista per explicar l'origen de l'Assemblea Democràtica de Sant Boi, fruit de la descentralització geogràfica i sectorial de l'Assemblea de Catalunya. Fou constituïda el desembre del 1975, i l'any següent, l'ens cresqué de forma exponencial i cada vegada hi havia més gent a les reunions. Els autors expliquen aquest fet a partir de tres episodis que marcaren l'evolució política de Sant Boi:

- La marxa per la llibertat, caminada popular i pacífica, acompanyada de concentracions, mitings i col·loquis, que recorregué gran part dels Països Catalans durant l'estiu del 1976. La marxa arribà a Sant Boi el 4 de juliol de 1976 i no estigué lliure de diverses incidències i repressions.

- L'11 de setembre de 1976, la manifestació més gran coneguda a Catalunya. Aquesta diada es va celebrar a Sant Boi perquè el Governador Civil va denegar celebrar-la al Parc de la Ciutadella i aleshores l'historiador Josep Benet proposà la vila com a ubicació. L'ADSB i les de la resta del Baix Llobregat feren un homenatge a Casanova davant de la seva tomba.

- La Setmana Política "Sant Boi, vers la democràcia" celebrada del 18 al 23 d'octubre, amb l'objectiu que servís per presentar les propostes de diversos partits polítics

Els autors acaben exposant la fi de l'ADSB, arran d'una clara divisió entre els partits i organitzacions que volien la dissolució i els que demanaven una adaptació a les noves circumstàncies polítiques. L'ADSB desaparegué a finals de l'any 1977.